

KVALITETA
METLIKA
IMPORT-EXPORT

vezilo

GLASILO BELOKRANJSKE
TRIKOTAŽNE INDUSTRIJE

Posebna izdaja

Ni zaman rečeno, da so ustavna dopolnila iz 1971 „delavska“ – saj bolj kot kdajkoli doslej združujejo delavce s celovito pojmovnimi pogoji, uspehi in rezultati njihovega minulega in živega dela. Rezultat minulega dela naših delavcev so vse zgradbe stroji in naprave, skladi in sredstva, s katerimi gospodarimo. V njih je tudi del uspehov drugih delovnih ljudi v šolstvu, zdravstvu in ostalih družbenih dejavnostih v občini, republiki in zvezi. V skupnosti delovnih ljudi, narodov in narodnosti so nam omogočali in zagotavljali vse naše dosedanje delo in uspehe dela preko enotne, samoupravne socialistične družbene ureditve, varnosti in miru, v katerem lahko svobodno ustvarjamo.

Iz našega skupnega dela v socialistični skupnosti nastaja družbena lastnina, s katero upravljamo. In prav to družbeno lastnino prevzema mo z ustanovitvijo temeljnih organizacij združenega dela

Analiza pogojev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela v obstoječi OZD »BETI«

Namen te analize je objektivno, z vidika ustavnih izhodišč (dopolnil) ugotoviti pogoje za oblikovanje delovnih celot v podjetju „BETI“ ter možnosti njihovega konstituiranja v TOZD. Gre torej za ekonomsko opredelitev možnih TOZD v podjetju „BETI“, oziroma za pripravo raznih ekonomskih vidikov argumentiranih možnih variantnih odločitev pri formiranju TOZD, na osnovi katerih se bodo samoupravljavci podjetja lažje sami odločali na podlagi svojih pravic in spoznanj o bodočih organizacijskih oblikah združenega dela in svojega samoupravnega delovanja.

Pri presoji upravičenosti formiranja nekega organizacijskega dela delovne organizacije je v smislu ustavnih izhodišč treba izhajati iz dveh osnovnih pogojev, in sicer:

1. da del delovne organizacije predstavlja delovno celoto,

2. rezultat dela delovne enote mora predstavljati vrednost, ki je lahko samostojno izražena na trgu ali v delovni organizaciji.

Ko pa se in če se del delovne organizacije organizira v TOZD, pa je treba upoštevati še tretji pogoj, ki izhaja iz ustavnih določil in sicer:

3. z organiziranjem TOZD v sestavi delovne organizacije ne smejo biti kršene pravice delavcev v drugih delih delovne organizacije in tudi ne interesi in pravice delovne organizacije kot celote, ki izvirajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi, niti enostransko spremenjene medsebojne obveznosti.

Iz teh pogojev je torej razvidno, da mora biti TOZD ekonomsko zaokrožena in hkrati učinkovita celota. Zato je smi-

selno in potrebno presojati možnosti in upravičenost preoblikovanja obstoječih delovnih celot v okviru OZD „BETI“ z naslednjih dveh vidikov:

1. ekonomske zaokroženosti oziroma celovitosti, ki omogoča uveljavljanje vseh pravic, izvirajočih iz ustavnih izhodišč, ki opredeljujejo družbeno ekonomski položaj človeka v združenem delu,

2. z vidika njihove učinkovitosti.

Pri tem pa je treba upoštevati predvsem naslednje relevantne okoliščine:

a) interes delavcev organizacijskega dela, da se organizirajo v TOZD;

b) tehnološka in proizvodna zaključenost parcialnih proizvodno poslovnih procesov;

c) dejavnost delovne celote – glavna ali stranska dejavnost;

d) možnost razdelitve oziroma uporabe lastnih delovnih sredstev, ker ustanovitev TOZD pogojuje tudi delitev premoženja;

e) lokacijske okoliščine (skupna oziroma enotna lokacija ali pa dislocirane celote);

f) količinske okoliščine (obseg poslovanja) oziroma dimenzije materialnih in finančnih pretokov (pogojene tudi z obsegom in kvaliteto sredstev), s katerimi naj bi se razpolagalo in upravljalo.

Zato je pri presoji upravičenosti organiziranja združenega dela po omenjenih vidikih, pri upoštevanju relevantnih okoliščin, treba analizirati in ugotoviti naslednje:

1. obstoječe ekonomsko in finančno stanje delovne organizacije kot celote in posameznih njenih delov;

2. ugotovitev, kateri deli delovne organizacije pomenijo

delovno celoto in izpolnjujejo druge pogoje za to, da se organizirajo v temeljne organizacije;

3. določitev delovnih sredstev delovne organizacije, s katerimi bodo upravljali delavci v temeljnih organizacijah;

4. ugotovitev terjatev in

Pred pomembno odločitvijo

Pred nami je posebna številka našega glasila. V njej bomo našli osnovne ekonomske, tehnološke in organizacijske podatke o tem, kateri deli našega podjetja so po ustavi in zakonih ter po naših lastnih dosedanjih spoznanjih sposobni, da se organizirajo v temeljne organizacije združenega dela. O tem bomo sklepali vsi delavci BETI v prihodnjem tednu na zborih delovnih ljudi.

Drugi del številke vsebuje predlog temeljnega samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo BETI – Metlika. V tem predlogu so nakazane možne smeri, kako urejati odnose med delavci v posameznih TOZD z drugimi in vseh skupaj s skupnimi službami ter tudi navzven, izven podjetja. Predlog sporazuma je za zdaj le še v pomoč pri iskanju odgovorov na vprašanja, kako bomo organizirani po novem. Sprejemali ga bomo pozneje, v decembru, ko bomo že imeli ustanovljene temeljne organizacije.

V čem je pomembnost naših odločitev na prihodnjih zborih delovnih ljudi?

pristnejše in bolj neposredno v upravljanje, v gospodarjenje in uporabo, za lepšo osebno in skupno bodočnost ter razvoj. Na osnovi upravljanja s pogoji in rezultati dela bomo lahko izpolnjevali svoje in skupne razvojne cilje ter želje, gradili naprej vse tisto, kar nam je v naši domovini dragega in k čemer stremimo vsak zase in vsi skupaj – k družbi srečnih, srčnih in po pristnih medsebojnih odnosih bogatih ljudi.

Z družbenimi sredstvi gospodarimo in upravljamo. Naš dohodek je del in rezultat dela vseh delovnih ljudi. Več ko bomo ustvarili, bolje ko bomo gospodarili, hitrejši bo naš napredek in lažje bomo uresničevali svoje želje in cilje. In prav korak k zblizovanju delavca s sredstvi za proizvodnjo ter tudi k odločanju o rezultatih svojega in skupnega dela bomo naredili te dni. Velik korak! Zato naj bo premišljen in pretehtan. Naredimo ga preudarno in resno, da bo tudi naslednja stopinja trdna, čvrsta in zdrava opora za naprej.

MIRO GOŠNIK

obveznosti delovne organizacije ter možnosti razdelitve med posamezne temeljne organizacije;

5. ugotovitev vrednosti investicijskih naložb v posamezne temeljne organizacije;

6. pogoje za pridobivanje dohodka in dohodek, ki bi ga po teh pogojih mogle doseči posamezne temeljne organizacije;

7. osnove, na katerih bi bilo mogoče urediti odnose med posameznimi temeljnimi organizacijami v sestavi delovne organizacije.

Podjetje „BETI“ – Metlika

Deli delovne organizacije BETI, ki predstavljajo delovno celoto

Delovna organizacija „BETI“ kot proizvodno podjetje se v bistvu ukvarja s tremi osnovnimi aktivnostmi:

- proizvodnja preje,
- proizvodnja trikotajnih pletiv in
- konfekcioniranje teh pletiv.

Pri oblikovanju TOZD je torej izhodiščna poslovna funkcija proizvodna funkcija. Zato bomo v nadaljnjem, glede na izhodiščno poslovno funkcijo, skušali razčleniti globalen proizvodno poslovni proces delovne organizacije kot celote na njegove sestavne dele – parcialne proizvodne procese.

Ker je eden izmed bistvenih pogojev za oblikovanje TOZD tehnološki proces dela, oziroma tehnološka zaokroženost parcialnih proizvodno poslovnih procesov, je treba le-te opredeliti, jih medsebojno razmejiti in ugotoviti njihovo medsebojno povezanost, v kolikor ta obstaja. Pri tem moramo spoznati parcialne procese ne samo kot „proizvodne“ v ožjem smislu, ampak jih opredeljevati kot proizvodno-poslovne procese, ne glede na to, koliko faz vključujejo. V svoji zasnovi je lahko vsak globalni proizvodno poslovni proces večfazen v vertikalnem smislu ali pa sestavljen iz več paralelnih, med seboj več ali manj odvisnih (ali neodvisnih) procesov v horizontalnem smislu, ali pa predstavlja kombinacijo zaporednih in vzporednih proizvodno-poslovnih procesov. Število faz v vertikalnem poteku procesa in število paralelnih procesov pa je odvisno od kriterija razčlenitve globalnega procesa na njegove sestavne dele. Seveda je možno postavljati različne razčlenitvene kriterije, glede na namen oziroma potrebne analize. V našem primeru mora biti kriterij za razčlenitev izbran tako, da bodo iz razčlenitve razvidne vse delovne celote, v katerih se da

spada v tekstilno dejavnost in proizvajata ter prodajata trikotajne izdelke.

Predmet poslovanja podjetja je: predelava volne, bombaža, svile, sintetične preje, izdelovanje moškega, ženskega in otroškega spodnjega perila in trenerk, pridobivanje kodrane preje in teksturiranje brezkončnih sintetičnih vlaken, uvoz in izvoz blaga za sebe in druge ter opravljanje poslov oplemenitve blaga, prodaja na debelo, prodaja lastnih izdelkov na drobno in izdelkov kooperantov.

uspeh skupnega dela delavcev, ki te celote tvorijo, samostojno izraziti kot vrednost, bodisi v menjavi v sami delovni organizaciji, bodisi na trgu. To pomeni, da nas ne zanimajo posamezne faze v vertikalnem proizvodnem procesu in posamezni paralelni procesi predvsem z vidika delovnega postopka in vsklajevanja vseh delovnih postopkov, temveč faznost oziroma zaokroženost v smislu možnosti ugotavljanja dohodka v določeni delovni celoti.

Celoten proizvodno poslovni proces v „BETI“ Metlika je dejansko štirifazen: prvo fazo predstavlja proizvodnja preje, drugo fazo proizvodnja pletiva, tretjo fazo barvanje z oplemenitvijo in četrto-zaključno fazo, konfekcioniranje.

Z vidika proizvodne tehnologije in z vidika lokacije proizvo-

dnje pa je možno v primeru „BETI“ posamezne zaporedne faze (proces) razdeliti še na paralelne parcialne procese:

I. faza:

predstavlja dejansko dva paralelna procesa in sicer: – proizvodnja kodranke, – proizvodnja volne,

II. faza:

Glede na tehnološke različice so tu trije paralelni procesi:

- proizvodnja na rašel pletilnih strojih,
- proizvodnja na snutkovnih pletilnih strojih,
- proizvodnja na krožnih pletilnih strojih;

III. faza:

tudi tu nastopajo vzporedni procesi:

- barvanje pletiva (metraže),
 - barvanje preje,
- ki potekajo na povsem ločenih kapacitetah in predstavljajo fazo mokre apreture ter fazo oziroma proces suhe apreture kot termofiksiranje, kosmatenje itd.

IV. faza:

ta je razdeljena zaradi geografske dislociranosti konfekcijskih obratov v štiri paralelne, z vidika poteka delovnega postopka pa neodvisne parcialne proizvodne procese.

Vsi paralelni procesi v posameznih fazah so samo glede na fazo, v kateri nastopajo neodvisni, glede na zaporedne faze pa so vsi več ali manj odvisni. Ta ugotovitev je pomembna z vidika nujnega združevanja dela in sredstev potencialnih TOZD kot delovnih celot v enotni delovni organizaciji.

Vsi dosedaj omenjeni parcial-

ni procesi pa ne predstavljajo ekonomsko in tehnološko zaokroženih celot v smislu zanesljivega ugotavljanja (merjenja) dohodka. V osnovi je med njimi le 9 delovnih celot, za katere je v principu možno ugotavljati dohodek, in sicer:

- proizvodnja kodranke,
- proizvodnja volne,
- proizvodnja pletiva v snutkovni in rašel pletilnici,
- proizvodnja pletiva v krožni pletilnici,
- barvanje in oplemenitve pletiva in prediv ter tiskanje blaga,
- konfekcioniranje v obratu Metlika,
- konfekcioniranje v obratu Črnomelj,
- konfekcioniranje v obratu Mirna peč,
- konfekcioniranje v obratu Dobova,

Rezultat dela proizvodnega obrata kodranke je proizvod, ki se lahko ali proda ali pa v nadaljnji proizvodni fazi predela v pletivo. Zato ni problem ugotavljati celotni dohodek in dohodek ter pravtako stroške tega obrata. Osnovni pogoji za oblikovanje te delovne celote v TOZD so potemtakem izpolnjeni.

Proizvodnja v obratu volna je v bistvu omejena samo na premojavne kupljenih šren, ki se direktno prodajajo na trg (v nadaljnjih fazah se ne predeluje). Proizvodnja poteka na relativno zastarelem strojnem parku, ki med drugim tudi ni vse le to polno zaseden, saj je ta proizvodnja tipično sezonskega značaja. Nepolna zasedenost strojnih kapacitet in skoraj pol-

Sestanki se zadnje čase vrstijo dan za dnem, kajti v samoupravljanju in v družbenopolitičnih organizacijah je dela na pretek. (Foto: Riznić)

letna nezaposlenost delavcev v tej proizvodnji vnašata moment socialne nesigurnosti delavcev v tem obratu, katero pa podjetje rešuje z občasnim premeščanjem delavcev na proizvodnjo v obratu kodranke. Glede na potrebno premeščanje (permanently fluktuacijo) in nezagotovljeno delo (zaradi objektivnih okoliščin) ta proizvodnja, gledana izolirano, ne predstavlja delovne celote v zahtevanem pomenu in se dejansko zliva s proizvodnjo kodranke v organsko povezano in zaključeno delovno celoto. Zato lahko trdimo, da proizvodnja volne brčkone ne izpolnjuje osnovnih predpogojev, da se organizira kot TOZD.

Rezultat dela obeh pletilnic je surovo, nebarvano in neoplenjeno pletivo, ki se dodeluje v barvarni v končni proizvod. Surovo pletivo je torej medfazni produkt, za katerega je težko ugotoviti tržno vrednost in bo zato treba njegovo vrednost določiti z interno prodajno ceno, v kolikor se pletilnice organizirajo kot TOZD. Z vidika možnega organiziranja TOZD obstajajo za pletilnice tri možne variante:

1. organizira se TOZD snutkovna in rašel pletilnica ter TOZD krožna pletilnica,
2. organizira se TOZD pletilnice,
3. organizira se TOZD pletilnice skupaj z barvarno.

Varianta ad 1) je že utemeljena z razčlenitvijo celotnega proizvodnega procesa na delne procese kot delovne celote. Ker je v načelu možno ugotavljati tudi dohodek obeh pletilnic, čeprav s pomočjo internih prodajnih cen, je varianta popolnoma utemeljena. Prednost te variante je v prečiščenih medsebojnih odnosih, v ločenem prikazovanju rezultatov dela ter možnosti hitrejših intervencij in sankcij, v kolikor katera od enot pri svojem poslovanju zabrede v težave.

Varianta ad 2): tudi ta varianta je možna in utemeljena, saj predstavlja že glede na svojo osnovno aktivnost oziroma glede na izhodiščno poslovno funkcijo delovno celoto v bistvu s popolnoma enako problematiko. Ta varianta je možna tudi z razmeroma zastarelo tehnologijo v snutkovni in rašel pletilnici ter s predvidenim razvojem krožne pletilnice, katere kapacitete so sodobnejše in produktivnejše. Po že obstoječem načrtu delovne organizacije se bo namreč krožna pletilnica dopolnila z novimi stroji, medtem ko bo proizvodnja v snutkovni in rašel pletilnici stagnirala zaradi tržno manj interesantnega žanra proizvo-

dov. Drugače pa so prednosti in šibkosti te variante enake kot pri prvi varianti.

Varianta ad 3): s stališča zasledovanja materialnega pretoka, lažjega, predvsem pa zanesljivejšega in točnejšega vrednotenja dela, pa prihaja v poštev tudi ta možnost. Sicer je ta varianta v nasprotju z že podano opredelitvijo delovnih celot, katerih rezultati dela se lahko izrazijo na eksternem oziroma internem trgu (kar pomeni, da so v načelu merljivi), vendar je možno predvsem z eksternega trga pojmovati tudi pletilnico in barvarno skupaj kot delovno celoto, glede na to, da dobi pletivo šele z barvanjem in oplemenitenjem svojo pravo uporabno vrednost in sicer tako za prodajo, kot tudi za nadaljnjo predelavo v konfekciji. Pri takem pojmovanju delovne celote imamo opravka z delnim proizvodno poslovnim procesom, pri katerem tretiramo fazo barvanja z vsemi operacijami oplemenitenja, kot nadaljevanje kontinuiranega linijskega poteka proizvodnje barvanega pletiva. Ta varianta ima svojo slabost v tem, da se dopuščajo nerazčiščeni odnosi med pletilnico in barvarno, njena prednost pa je v tem, da lahko rezultate dela takšne celote ugotavljamo in merimo bolj zanesljivo ter produktivnost take celote primerjamo s splošno družbeno produktivnostjo glede na tržne cene.

Rezultati dela barvarne se lahko samostojno izražajo kot vrednost na eksternem in internem trgu. Zaradi usklajevanja kapacitet v celotni delovni organizaciji ter zaradi ekskluzivnosti svoje proizvodnje (design in žanr artiklov) se barvano in tiskano pletivo le redko prodaja na trgu, ker gre večinoma v konfekcioniranje. Za razliko od pletilnic pa je tu vedno možna primerjava produktivnosti dela tega obrata s splošno družbeno produktivnostjo na osnovi tržnih cen. Za barvarno obstojata dve možnosti glede na organiziranje v TOZD:

1. barvarna kot samostojna TOZD, in
2. barvarna se organizira v TOZD skupaj s pletilnicami.

Ugotavljanje prednosti in slabosti obeh možnosti je že podano pri presoji variant organiziranja pletilnic v TOZD.

Rezultati dela vseh štirih delovnih celot-dislociranih konfekcijskih obratov, se direktno izražajo in potrjujejo na trgu in so lahko merljivi s precejšnjo mero natančnosti in zanesljivosti. Glede na to, da predstavlja vsi štirje konfekcijski obrati isto proizvodno fazo, obstaja bojazen, da bi zaradi nesmotrne porazdelitve proizvodov

konfekcije po obratih bili zamagljeni resnični rezultati dela teh delovnih celot. Ob predpostavki, da je produktivnost dela v vseh štirih enotah enaka, je namreč od tega, ali dobi enota tržno bolj ali manj interesanten artikel, odvisen tudi končen poslovni uspeh oziroma dohodek. Vprašanje izgleda navidez delikatno, vendar ga je možno pravilno in pravično rešiti. Zato ne bi bilo umestno, glede na nakazani problem, z morebitnimi drugimi variantami krniti pravic delovnih ljudi v teh enotah, da ne bi sami kot resnične delovne celote ugotavljali svoj dohodek in z njim samostojno razpolagali. Pač pa problem optimalne razporeditve asortimana, ki izvira iz povezanosti teh enot v isti proizvodni fazi in iz ekonomske odvisnosti vseh enot od dela predhodnih faz **nujno zahteva združevanje dela in sredstev v enotni delovni organizaciji** (kar je že prej poudarjeno).

Iz posnetka poteka proizvodnih procesov je razvidno, da je evidentiranje in zasledovanje proizvodnje možno, vendar zelo zahtevno. Temu primerno je tudi otežkočeno eksaktno evidentiranje stroškov in nadzor nad njimi. Zato bo treba najti in postaviti za optimalno poslovno odločanje posameznih bodočih TOZD in delovne organizacije kot celote, najbolj primerne sisteme planiranja, kalkulacij in obračuna z namenom, da se bodo rezultati dela

delovnih celot ugotavljali čim bolj natančno in zanesljivo. Predvideni poslovni rezultati bodočih TOZD, ki so prikazani v naslednjem poglavju, so namreč zaradi neustrezne evidence nepovsem zanesljivi, vendar pri obstoječem sistemu evidentiranja poslovnih dogodkov (ki je bil prirejen predvsem poslovnim odločitvam na nivoju celotnega podjetja, ko je bil važen predvsem uspeh podjetja in ne toliko uspeh posameznih delov) ni bilo mogoče, dokler se ne naredijo obsirne in dolgotrajne mikroanalize, priti do natančnejših rezultatov.

Čeprav so rezultati ocenjeni, je možno na njihovi osnovi odločati se o variantah organiziranja TOZD in sicer zato, ker le prikazujejo medsebojna razmerja doseženih finančnih rezultatov; v kolikor se namreč pojavljajo odkloni, vplivajo na finančne izide vseh delovnih celot v enakem smislu.

Predvideni rezultati poslovanja so izračunani za osem delovnih celot — možnih TOZD, in predstavljajo bodoče pričakovano poslovanje delovne organizacije „BETI“ kot združbe osmih proizvodnih TOZD po prvi varianti samoupravnega organiziranja delovnih ljudi. Ostali dve varianti, ki predstavljata združbo sedmih oziroma šestih proizvodnih TOZD, pa ni problem ekonomsko ovrednotiti na osnovni združevanja predvidenih izidov po prvi varianti.

Ekonomsko in finančno stanje delovne organizacije in njenih delov, ki pomenijo delovno celoto

Za delovno organizacijo „BETI“ je značilen razmeroma širok in nestabilen asortiman proizvodov zaradi njegovega sezonskega in modnega karakterja. Takšen asortiman pa povzroča izredne težave:

- pri planiranju srednjeročnih in celoletnih poslovnih rezultatov,

- pri operativnem planiranju in terminiranju proizvodnje,

- pri pravočasnem izpolnjevanju proizvodnih planov, ki se često spreminjajo, ali pa se celo stornirajo, zaradi niza objektivnih okoliščin (nepravočasna dobava surovin, pomanjkanje denarnih sredstev za odkup surovin iz carinskega skladišča, manjkajoči materiali, stornirane pogodbe zaradi zamujenih dobavnih rokov, neuskladene kapacitete med posameznimi zaporednimi proizvodnimi fazami itd.),

- težave zaradi želje podjetja po čim pestrejšem asortimanu, zaradi česar odstopa od osnovnega načela ekonomične proizvodnje (velikoserijske) ter v že-

lji, da čim bolj zadovolji domače kupce, pri nekaterih proizvodih prehaja celo na čisto boutique proizvodnjo. Razumljivo je da majhne serije proizvodov, ki se delajo celo v 70 in več modelnih izvedbah ter 50 — 60 vzorčnih izvedbah, nikakor ne morejo biti rentabilne, še manj pa je mogoče pričakovati, da je možno za tako maso proizvodnje izdelati učinkovit operativni plan, ki naj bi ga podjetje tudi upoštevalo.

- Težave v zvezi z izvoznim asortimanom, ki ima absolutno prioriteto pred katerikoli drugim proizvodnim programom za domači trg, ker se z njim ustvarjajo prepotrebna devizna sredstva za nabavo repromateriala (80 % osnovne surovine se namreč uvaža) ter za odplačila inozemskih komercialnih kreditov. To trditev utemeljujemo z dolgoletnimi težavami podjetja pri uvozu, kljub temu, da je bil v letu 1973 za to dejavnost uvoz surovin v pretežni meri liberaliziran.
- Težave pri kalkulacijah

stroškov. Zaradi stalno spreminjajočega se asortimana niso normativi časa in materiala izkustveno dognani, zato vedno prihaja do odstopanja od planskih normativov, proizvodnja pa se ne more linijsko organizirati.

– Težave pri obračunu stroškov in ugotavljanju uspeha poslovanja.

– Težave pri nadzoru nad stroški in zasledovanjem izpolnitve planov.

V glavnem pa lahko proizvodni asortiman podjetja „BETI“ razdelimo v pet osnovnih bla-

govnih grup in sicer: žensko, moško, dekliško, deško in otroško perilo. Po veljavini nomenklaturi proizvodov (šifrant elektronske obdelave v „BETI“) je vsaka osnovna skupina razdeljena na več podskupin, s katerimi skušajo v „BETI“ zadovoljiti potrošnika v vseh pogledih, od intimnega perila, do kopalk, trenerk, bluzic, srajčk itd. Priložena rekapitulacija delitve asortimana po podskupinah ponazarja vso pestrost tako modelne kakor tudi vzorčne izvedbe asortimana.

se bo treba s samoupravnim sporazumevanjem dogovoriti o elementih poslovne in solidarne kompenzacije za zmanjšani dohodek in ostanek dohodka glede na dohodek povprečnega asortimana. Glede na povprečni asortiman so izračunali tudi predvideni rezultati poslovanja konfekcijskih obratov – bodočih TOZD.

Bodoči finančni izidi poslovanja možnih TOZD so izračunani na osnovi plana proizvodnje in prodaje za leto 1973. Razčlenitev tega plana z nekaterimi korekturami na osnovi možnega povečanja proizvodnje v prihodnjem obdobju je dala rezultate poslovanja posameznih delovnih celot. Posebnost finančnih izidov na osnovi razčlenjenega plana je prvič v tem, da je formiranje celotnega dohodka po delovnih celotah izvedeno na osnovi fazne kalkulacije; drugič v tem, da se pri formiranju in delitvi celotnega dohodka upošteva povprečni 6% dobiček, ter tretjič, da se predvidevajo TOZD strokovnih služb v okviru skupnih služb, kar po analizi bodoče organizacije ne bo izvedeno. Ne glede na navedene posebnosti oz. pomanjkljivosti pa lahko te rezultate upoštevamo (pri tem imamo v mislih že omenjene pomanjkljivosti pri izračunavanju bodočih rezultatov zaradi objektivnih okoliščin) kot več ali manj dobro merilo za presojo bodočega obstoja in razvoja podjetja ter njegovih sestavnih delov.

Prva posebnost, tj. izračunavanje finančnih izidov na osno-

vi faznih kalkulacij, je popolnoma pravilna in sploh ne vpliva na morebitne odklone od predvidenih rezultatov. V kalkulirani 6% odobiček (povprečni) je lahko za vse delovne enote vprašljiv, ker bodo bržkone posamezne delovne celote poslovale z različno stopnjo akumulativnosti. Ker pa bo osnova za samoupravno sporazumevanje med bodočimi TOZD, glede na kompenzacije za zmanjšani dohodek, dohodek oz. ostanek dohodka povprečnega asortimana, je s 6% vkalkuliranim dobičkom prikazan bodoči ekonomski položaj TOZD precej realen. Ker se skupne službe ne bodo formirale kot poseben TOZD, jih ne moremo šteti kot delovno celoto, ki bo ustvarjala svoj dohodek in dobiček, temveč le kot strokovne službe, ki se bodo financirale po metodi prilagodljivega proračuna. Zato bi bilo treba spremeniti tudi predvidene finančne izide delovnih celot v tem smislu, da se celotni dohodki skupnih služb upoštevajo z dobičkom ali brez dobička (po našem mišljenju lahko kar z dobičkom, kar smatramo, da mora biti proračun prilagodljiv ter lahko na ta način tolmačimo dobiček kot gibljivi del proračuna) kot splošni stroški poslovanja upravno prodajne režije. Prek ustreznih funkcionalnih količnikov (ključev) se prenesejo na posamezne delovne celote TOZD.

Nadalje prikazujemo predvidene finančne rezultate poslovanja bodočih možnih proizvodnih TOZD.

REKAPITULACIJA

PODSKUPINA	IZDELKI	Modelov	Vzorcev
1	ŽENSKI	258	187
2	MOŠKI	66	54
3	DEKLIŠKI	26	76
4	DEŠKI	21	34
5	OTROŠKI	49	30
	SKUPAJ	420	381

Le majhen del proizvodnega programa v vsakem letu (tudi sezoni) predstavlja takomenovani standardni asortiman, pretežni del pa se menja od sezone do sezone.

Zanima nas predvsem asortiman bodočih TOZD. Ker predstavljajo vse štiri delovne celote – konfekcijski obrati isto proizvodno fazo, je praviloma možno isti asortiman v pretežni meri (zaradi slične opremljenosti s strojnimi parkom) razporejati pa vseh konfekcijskih obratih. Zato zaenkrat ni mogoče

vnaprej opredeliti, kakšen asortiman se bo v pretežni meri proizvajal v tej ali oni TOZD. Glede na to, da so različne skupine in podskupine neenako rentabilne (tako glede na vloženi material, kot na velikost serij in boljše ali slabšo potrditvijo na trgu), bo treba, upoštevajoč komparativne prednosti TOZD, izvesti proizvodno specializacijo obratov na osnovi globalne optimizacije proizvodnega programa „BETI“ kot celote in njenih sestavnih delov. Pri tem

PREDVIDENI FINANČNI REZULTATI POSLOVANJA MOŽNIH BODOČIH PROIZVODNIH TOZD IN ŠTEVILO ZAPOSLENIH

v 000 din

konfekcije

Zap. št. Elementi	Kodranka in volna	Snutkov. in rašel pletil.	Krožna pletil.	Barvarna	Metlika	Črnomelj	Mirna peč	Dobova
1. Celotni dohodek	46.606	31.711	20.497	66.891	60.300	26.766	19.074	14.830
2. Porabljena sredstva	38.064	26.436	17.087	58.465	42.443	19.268	12.861	8.846
3. Dohodek	8.542	5.275	3.410	8.426	17.857	7.498	6.213	5.984
4. Ostanek dohodka	2.608	1.915	1.170	3.964	3.413	1.214	1.033	921
5. Amortizacija	3.742	1.892	1.223	1.832	1.268	646	361	393

V tabeli so prikazani možni finančni rezultati bodočih proizvodnih TOZD in število zaposlenih v posameznih možnostih TOZD. Finančne rezultate posameznih proizvodnih

TOZD na nivoju podjetja ne smemo seštevati, ker se stroški zaradi fazne kalkulacije večkratno zajemajo, seštejemo pa lahko le dobičke in amortizacijo.

**KVALIFIKACIJSKA
STRUKTURA ZAPOSLENIH
po stanju 31. 12. 1972
in 30. 9. 1973
za podjetje kot celoto**

Stopnja izobrazbe oz. kvalifikacija	31. 12. 1972	30. 9. 1973
VS	6	6
Vi S	10	9
SS	110	99
NS	33	31
VK	10	9
KV	362	378
NK	368	849
SKUPAJ	1399	1373

Kvalifikacijsko strukturo zaposlenih prikazujemo le za podjetje kot celoto. Prikazane kvalifikacijske strukture na tem mestu ne dajemo po posameznih delovnih celotah – potencialnih TOZD, ker bo bodoče kvalifikacijska struktura posameznih TOZD odvisna od

reorganizacije, ki jo bo „BETI“ sprejela z oblikovanjem TOZD. Število delavcev, ki bodo sestavljali delovne skupnosti posameznih bodočih TOZD, je prikazano v tabeli „predvideni finančni rezultati poslovanja možnih bodočih proizvodnih TOZD“.

Določitev delovnih sredstev delovne organizacije, s katerimi bodo upravljali delavci v temeljnih organizacijah

Kot delovna sredstva delovne organizacije pojmujejo vsa sredstva ter vire sredstev, ki jih bodo upravljali delavci v TOZD. Ker bo delovna organizacija predstavljala združbo (asociacijo) TOZD na osnovi združevanja dela in sredstev, je treba predhodno oz. že pri oblikovanju TOZD razdeliti vsa poslovna sredstva in vire (osnovna in obratna sredstva) skupne porabe in rezervna sredstva ter njihove vire med posamezne TOZD čim bolj pravilno, upoštevajoč minulo delo delavcev v posameznih delovnih celotah.

Za razdelitev celotnega premoženja delovne organizacije, t.j. vseh sredstev in njihovih virov, obstajajo različni smiselni kriteriji glede na njihov specifični značaj in pomen v posameznih delovnih organizacijah. Po namenu različna sredstva in vire sredstev delimo na različne načine med posameznimi delovnimi celotami – možnimi TOZD.

Sredstva in vire sredstev delimo v našem primeru med osem delovnih celot oz. glede na prvo

varianto možnega organiziranja TOZD. Iz tako razdeljenega premoženja ni težko ugotoviti razdeljeno premoženje med posamezne TOZD po drugi in tretji različici.

Razdelitev premoženja je razvidna iz priložene tabele, ki je na naslednji strani

K razdelitvi sredstev podajamo naslednji komentar:

1. Delitev sredstev in njihovih virov je bila izvršena v dveh etapah. Najprej so se sredstva in viri razdelili po bilančnem stanju 31. 12. 1972 med že obstoječe obračunske enote in sicer tako, da so se posamezni zneski aktive in pasive bilance stanja delili po ustreznih kriterijih na te enote (glej prilogo). Ta razdelitev ni bila tako problematična, ker so obstajali za obračunske enote osnovni vrednostni parametri, ki so bili podlaga za delitev. Hujši problem je povzročala delitev sredstev in njihovih virov v okviru obstoječe obračunske enote Metlika na obstoječe zaporedne delovne enote v vertikalnem

proizvodno-poslovnem procesu. Za takšno delitev namreč niso obstajali evidenčni oz. kvantificirani parametri, ki bi jih bilo mogoče vzeti kot kriterij za opredelitev minulega dela enot, ki se izraža v obstoječih sredstvih in njihovih virih obrata Metlika. Šele po analizi, ki je temeljila bolj na elementih logike, kot pa na oprijemljivih objektivnih parametrih, je bilo možno razdeliti premoženje med te delovne celote.

Poslovni sklad kot vir za osnovna in obratna sredstva smo v metliškem obratu razdelili med možne TOZD po dogovorjenem ključu in sicer: ker iz bilančnih stanj v razdobju 1966-1972 ni razviden tisti del dobička, ki je bil ob koncu leta namenjen v poslovni sklad za posamezne obrate, se je sprejel kriterij delitve število zaposlenih in nabavna vrednost opreme v razmerju 50:50.

2. Menimo, da je razdelitev sredstev in njihovih virov med delovne celote po stanju 21. 12. 1972 lahko osnova za oblikovanje in konstituiranje TOZD s 1. I. 1974, da pa je potrebno že v temeljnem samoupravnem sporazumu med bodočimi TOZD takoj vnesti osnovno določilo, da se po istih kriterijih, ki so veljali pri razdelitvi premoženja po stanju 31. 12. 1972, razdelijo tudi pozitivne in negativne spremembe posameznih bilančnih postavk, nastalih v poslovnem letu 1973.

3. Potom razdelitve dodeljeno premoženje posameznim možnim TOZD je lahko dopolnilni kriterij pri presoji, katera od obravnavanih možnosti organiziranja TOZD, je pri danih pogojih poslovanja bolj zanimiva oz. aktualna, kajti eden od pogojev za obstoj in stabilen razvoj delovne celote (doseganje ugodnih poslovnih uspehov) so brez dvoma sredstva, s katerimi TOZD razpolaga.

4. Razdelitev sredstev in njihovih virov je pravzaprav opredelila ekonomski položaj bodočih TOZD glede na razpoložljiva sredstva in njihove vire. Po tej delitvi navidez niso vse delovne celote možni TOZD v enakopravnem položaju, ker imajo nekatere presežek virov nad sredstvi, druge pa spet primanjkljaj virov glede na dodeljena sredstva. Vendar smatramo, da to ne bi smel biti problem za sporazumevanje med TOZD, še manj pa vzrok za dolgotrajne razprave o pravilnosti porazdelitve premoženja. Trditev izhaja iz dejstva, da so bili letni obračuni uspeha obračunskih enot dejansko potrjeni na sestankih samoupravnih organov, le-ti pa so bili s prikazanimi vrednostnimi parametri osnova za delitev. Morebitna prevelika nesorazmerja med viri in sredstvi delovnih celot pa bo, upoštevajoč bodoče tekoče pogoje poslovanja, vedno možno regulirati z izpostavljanjem medsebojnih obveznosti in terjatev TOZD na osnovi temeljnega samoupravnega sporazuma.

Poklicna šola je v nekaj letih obstoja dala že lepo število kvalificiranih kadrov za proizvodnjo. Na fotografiji so učenke pri praktičnem pouku. (Foto: Bačer)

SREDSTVA S KATERIMI RAZPOLAGAJO TOZD
PRIKAZ RAZDELITVE OSNOVNIH SREDSTEV IN VIROV OSNOVNIH SREDSTEV NA DAN 31. 12. 1972

T a b e l a š t . 12

Konto	P O S T A V K A	Kodanka	Snukovna in raschal plat.	Krožna pleitnica	Barvarna	Konfakcija Metlika
900	Poslovni sklad iz dobitč.	4.918.337,93	10.918.480,30	4.683.390,39	6.161.095,82	16.471.121,39
	Del . posl . sklada za obr . s .	1.313.121,82	2.915.695,58	1.250.663,12	1.645.272,91	4.398.424,29
	Poslovni skl . za osn . sred .	3.605.216,11	8.002.784,72	3.432.727,27	4.515.822,91	12.072.697,01
	Prenos PS na upravo	936.012,60	2.077.351,11	891.062,30	1.172.210,68	3.134.000,02
	PS iz dobitčka za OS	2.669.203,51	5.925.433,61	2.541.664,97	3.343.612,23	8.938.696,99
	Revalorizacija posl . sklada	3.511.146,56	1.636.906,75	1.406.504,97	1.976.234,86	1.492.462,82
220	Poslovni sklad za OS	6.180.350,07	7.562.340,36	3.948.169,94	5.319.847,09	10.431.159,81
	Dobaviteljji za OS	1.324.630,15	74.008,11	38.643,01	52.067,58	76.707,82
904	Dolgoročni krediti za OS	8.113.861,06	826.038,72	3.273.810,62	2.643.323,91	1.872.433,14
	S k u p a j v i r i O S	15.618.841,28	8.462.387,19	7.260.623,57	8.015.238,58	12.380.300,77
	OS po sedanjji vrednosti	10.994.386,81	2.297.670,15	3.668.595,88	5.409.403,43	4.270.092,51
	OS v izgradnji	-	35.432,47	56.569,18	83.406,65	-
	Plasmaji iz PS	1.485.988,58	2.953.493,42	1.542.153,47	2.077.897,33	4.975.454,74
	S k u p a j O S	12.480.375,39	5.286.569,04	5.267.318,53	7.570.707,41	9.245.547,25
Konto	P O S T A V K A	Črnomelj	Mirna peč	Dobova	Škupsne službe	S k u p a j
900	Poslov . sklad iz dobitčka	3.179.095,60	1.941.471,90	1.699.774,94	-	49.972.768,18
	Del poslov . sklada za obr . sred .	848.725,08	519.110,15	453.720,95	-	13.344.733,90
	Poslovni skl . za OS	2.330.370,52	1.422.361,75	1.246.053,99	-	36.628.034,28
	Prenos poslov . skl . na upravo	-	-	-	8.210.636,71	-
	PS iz dobitčka za OS	2.330.370,52	1.422.361,75	1.246.053,99	8.210.636,71	36.628.034,28
	Revalorizacija PS	251.371,25	40.897,70	147.630,73	-	10.463.155,64
220	Poslovni sklad za OS	2.581.741,77	1.463.259,45	1.393.684,72	8.210.636,71	47.091.189,92
	Dobaviteljji za OS	-	708.024,45	230.196,80	1.621,59	2.505.899,51
904	Dolgoročni krediti za OS	-	21.239,20	-	2.255.189,90	19.005.892,55
	S K U P A J v i r i O S	2.581.741,77	2.192.519,10	1.623.881,52	10.467.448,20	68.602.981,98
	OS po sedanjji vrednosti	1.147.278,77	217.463,02	504.480,20	9.489.202,00	37.998.571,47
	OS v izgradnji	13.000,00	1.854.079,00	2.987.909,40	976.626,21	6.007.022,91
	Plasmaji iz PS	1.093.871,10	403.718,60	2.052.072,28	-	16.584.649,52
	S k u p a j O S	2.254.149,87	2.475.260,62	5.554.461,88	10.465.826,61	60.590.243,90

Ugotovitev terjatev in obveznosti delovne organizacije ter možnosti njihove razdelitve med posamezne proizvodne temeljne organizacije

Kratkoročne obveznosti in terjatve niso razdeljene med posamezne delovne celote, temveč so ostale nerazdeljene kot združena sredstva na nivoju celotnega podjetja. To pomeni preprost način ustvarjanja začetnega stanja združenih sredstev v podjetju, ki se bodo v kratkem času medsebojno saldiralna (aktiva in pasiva). Šele saldo združene aktive ali pasive bo predstavljal dejanska združena sredstva delovne organizacije. Zato smatramo, da je treba predvideni saldo pred združi-

tvijo sredstev porazdeliti med TOZD, in sicer najprej med obstoječe obračunske enote (Metlika v celoti, Črnomelj, Dobova in Mirna peč) ter nato še znotraj Metlike po ugotovljenih možnih TOZD.

Iz obstoječih knjigovodskih podatkov je razvidno, da bo po saldiranju nastal presežek kratkoročnih terjatev nad kratkoročnimi obrestmi. Nastali presežek bo treba razdeliti med posamezne možne TOZD v razmerju s celotnim dohodkom.

Ugotovitev vrednosti investicijskih naložb v posamezne TOZD

Vrednost investicijskih naložb delovne organizacije „BETI“ v delovne celote-potencialne TOZD do 31. 12. 1972 je že upoštevana pri razdelitvi premoženja po tem stanju. Nekatere izmed investicijskih akcij so se začele že 1969, pretežen del pa je iz 1971 in 1972 in predstavlja investicije v teku oziroma še nedokončane investicijske akcije, ki so se nadaljevale v tekočem letu.

Na podlagi potreb po medsebojni uskladitvi kapacitet, odpravi ozkih grl v proizvodnji, zamenjavi iztrošene in odpisane opreme ter potrebne modernizacije proizvodnih postopkov pa je bil izdelan in od CDS sprejet sklep o investicijskih vlaganjih za naslednja tri leta. Iz predlaganega programa sledi, da se v letu 1974 planira vlaganje sredstev v investicije v skupnem

znesku 18,500,000 din, leta 1975 v znesku 25,000,000 din in leta 1976 v znesku 26,200,000 din. S programom so predvideni tudi viri financiranja za te investicije.

Predvideva se, da bodo opisana vlaganja imela za posledico povečanje celotnega dohodka za pribl. 20 %, dobička pa za 30 %. Predvidena investicija pomeni tudi prehod na specializacijo, pri čemer se računa na povečanje staleža za 50 zaposlenih.

Prioritetni vrstni red investicijskih vlaganj v strojno opremo je pogojen za dejstvom, da je vprašljiva celokupna proizvodnja delovne organizacije „BETI“, v kolikor odpove sedanji sušilno-razpenjalni stroj, ki surovemu pletivu po barvanju ali tiskanju šele da pravo uporabno in tržno vrednost. Pove-

čana proizvodnja oplemenitene-ga pletiva pa seveda pogojuje tudi potrebno povečanje konfekcijskih kapacitet, medtem ko se lotevamo nabave okroglih pletilnih strojev ne samo zaradi perspektivnosti tega žanra proizvodnje in ugodnega sprejema na trgu, temveč tudi zaradi ugodnih nakupnih pogojev, ki jih nudi dobavitelj te opreme.

Čprav je predlagani načrt investicijskih vlaganj za naslednja tri leta preciziran, pa ga bo verjetno potrebno revidirati glede na razpoložljiva sredstva in vire sredstev posameznih TOZD, možnosti odplačevanja anuitet in reprodukcijskih zmogljivosti lastnih kapitalnih naložb. Zato smatramo, da se mora OZD „BETI“ ter prav tako vse bodoče TOZD nujno in čimprej lotiti izdelave realnih razvojno investicijskih programov, z elementi preventivne sanacije. Izdelave takih programov pa gleda na že večkrat omenjene probleme in specifično proizvodno problematiko

Pogoji za pridobivanje dohodka in dohodek, ki bi ga po teh pogojih mogle doseči posamezne temeljne organizacije

Vsaka temeljna organizacija združenega dela samostojno ugotavlja svoj celotni dohodek in dohodek, kar pomeni, da se rezultati dela potrjujejo kot vrednost na trgu ali v izmenjavi z drugimi TOZD v sestavu delovne organizacije.

Svoj dohodek ugotavlja TOZD v smislu zakona o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka in dohodka v TOZD.

V načelu se lahko oblikuje dohodek posameznih TOZD, ki so zaporedno povezani, na

predstavlja zelo obsežno in zahtevno delo.

Mišljenja smo, da je potrebno izdelati take programe v dveh etapah:

1. etapa:

Obstoječi program ponovno kritično presoditi z raznih možnih ekonomskih vidikov ter ga dopolniti glede na spremenjene razmere (pogoje) poslovanja delovne organizacije „BETI“ in glede na spremenjene možnosti izvajanja investicijskih aranžmanov, vključujoč pri tem realno dinamiko možnih investicijskih vlaganj, razne možne dobavitelje investicijske opreme, strukturo financiranja investicij in predvsem realno in kompleksno ocenitev investicijskih stroškov. Pravtako morajo biti realno ocenjena potrebna obratna sredstva.

2. etapa: Napravi naj se srednjeročni investicijski program na osnovi optimiziranega proizvodnega programa posameznih TOZD in delovne organizacije „BETI“ kot celote.

osnovi internih prodajnih cen, ki so lahko opredeljene na tri načine:

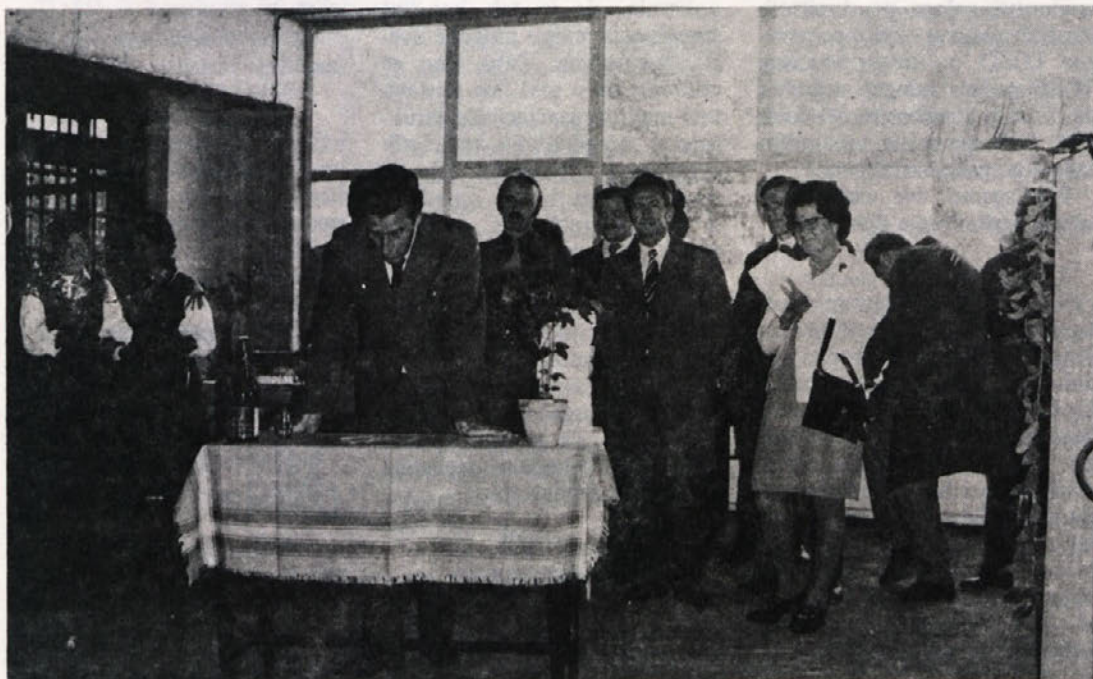
- na osnovi veljavnih tržnih cen,
- na osnovi dogovorjenih planskih cen, ali
- na osnovi predvidenih stroškov poslovanja.

Tržne cene kot osnova za oblikovanje internih prodajnih cen brzkone za izhodiščno varianto ne prihajajo v poštev glede na to, ker za določene TOZD te cene niso ugotovljive (npr. pletilnico), merila za ugotavljanje dohodka pa morajo biti za vse TOZD enotna. Pač pa bi lahko bila tržna cena osnova za oblikovanje internih prodajnih cen za varianto, pri kateri so končni proizvodi TOZD tudi tržni artikli.

Dogovorjene planske cene kot osnova za opredelitev internih prodajnih cen so možne pri vseh predvidenih variantah organiziranja TOZD. Prav tako prihajajo v poštev za vse variante predvideni stroški poslovanja TOZD kot osnova za določitev internih prodajnih cen.

V primeru „BETI“ bi bila najbrž najboljša rešitev, da se primopredaja gotovih proizvodov določene TOZD (polproizvodov podjetja) opravlja na osnovi dogovorjenih cen, ki se vsakokrat določajo z letnim planom podjetja. To je mogoče utemeljevati z naslednjimi razlogi:

- tržne cene kot najbolj zanesljiva in objektivna osnova

Miro Gošnik, glavni direktor BETI, med govorom ob otvoritvi obrata v Dobovi za letošnji občinski praznik Brežic. (Foto: Sandi Mikulan)

za formiranje poslovnega uspeha TOZD zaradi neugotovljivosti, pa tudi zaradi svoje izrazite variabilnosti (glede na različne kupce) ne prihajajo v poštev,

— planiranje in zasledovanje proizvodnih stroškov je zaradi spremenljivega asortimana ter permanentnega odstopanja od predvidenih normativov materiala in časa otežkočeno in ne povsem zanesljivo;

— z optimizacijo proizvodnih programov ter proizvodno specializacijo posameznih TOZD je vedno možno predvidevati različen dobiček za posamezne TOZD, ki naj se po solidarnem načelu kompenzira s sporazumom.

Pomembno za ugotavljanje delitve dohodka posameznih TOZD je tudi devizno poslovanje podjetja. Zaradi negotovosti, kakšen bo devizni režim uvoza surovin, ter zaradi izvoza izdelkov se bodo morale TOZD dogovoriti o skupnem reševanju problematike na področju deviznega financiranja uvoza, v kolikor bo postal aktualen, ter o kompenzaciji zmanjšane dohodka tistim TOZD, ki bodo delale največ za izvoz. Elementi sporazuma na področju skupnega reševanja problematike deviznega poslovanja naj bi bili tile:

Navbavna služba naj bi zastopala pravice posameznih TOZD na področju uvoza v imenu podjetja in za njegov račun po združitvi dela in sredstev TOZD v delovni organizaciji;

— vsaki TOZD pripadajo neposredne pravice do deviznih sredstev iz naslova povečanega izvoza, ki ga doseže;

— TOZD lahko odstopa pravice do deviznih sredstev drugi TOZD, ki mora TOZD ustvarjalki deviz nadomestiti izgubo na dohodku, ki jo utрпи zaradi izvoza.

Glede na večjo ali manjšo medsebojno odvisnost bodočih TOZD konfekcije z vidika razporeditve asortimana in planiranja proizvodnje, je smotno oblikovati skupnost konfekcijskih TOZD. V okviru te skupnosti naj bi se vsklajevali osnovni cilji poslovanja posameznih TOZD na osnovi smotrnega programiranja poslovanja, pri upoštevanju vseh omejitev. Prav tako bi bilo morda smiselno formirati skupnost TOZD v osnovni proizvodnji.

Pomembno za ugotavljanje dohodka, pa tudi za racionalno poslovanje TOZD in delovne organizacije, je najti ustrezn sistem obračuna stroškov, obračuna oziroma ugotavljanja dohodka ter ustrezen način vrednotenja zalog v TOZD in v delovni organizaciji. V zvezi z izborom ustreznih sistemov vrednotenja uspeha in zalog se rešuje tudi problem potrebnih

obratnih sredstev.

Iz tabele, ki prikazuje izračun potrebnih obratnih sredstev za bodoče poslovanje delovne organizacije in TOZD, je razviden velik primanjkljaj virov obratnih sredstev glede na predvidene zaloge in kupce. Takšen primanjkljaj lahko ovira tekoče poslovanje bodočih TOZD in delovne organizacije; primanjkljaj trajnih virov obratnih sredstev, ki je razviden iz tabele, tudi onemogoča sleherne nove naložbe. Tak primanjkljaj izvira iz prevrednotenja zalog z vidika celotne delovne organizacije (z vidika posamezne TOZD so zaloge v prikazanem izračunu vrednotene še vedno po direktnih stroških). Vrednotenje zalog po direktnih stroških dobiva namreč z organiziranjem TOZD drugačen značaj. Kljub tem, če so vrednotene zaloge v posamezni TOZD še vedno po direktnih stroških, se njihova skupna vrednost na ravni delovne organizacije povečuje zaradi primopredaje proizvodov med TOZD, kar pomeni: čim večje je število zaporednih TOZD glede na proizvodni proces, tem višja je vrednost skupnih zalog delovne organizacije.

Problem pokrivanja zalog z dodatnimi viri obratnih sredstev je povezan s problemom ugotavljanja dohodka in izbiro variante za organiziranje TOZD v osnovni proizvodnji. Če se namreč dohodek ugotavlja na nivoju skupnosti TOZD ali na nivoju delovne organizacije, je možno vrednotiti zaloge na nivoju posameznih TOZD in na nivoju asociacij po direktnih stroških, pri čemer se potrebna obratna sredstva za pokrivanje zalog ne povečujejo. Če pa se dohodek ugotavlja na nivoju posameznih TOZD, je možno vrednotiti zaloge po direktnih stroških samo v okviru posamezne TOZD, na nivoju asociacij TOZD pa je v zalogah vključen del fiksnih stroškov in del dobička, tudi če se ne vrednotijo zaloge po polni lastni ceni.

Predlagamo dve varianti za sistem ugotavljanja dohodka:

1. varianta

V skladu s 17. členom zakona o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka in dohodka v TOZD ter v skladu s 4. členom zakona o prometu družbenih sredstev TOZD, lahko TOZD, ko trajno združijo družbena sredstva za doseganje skupnih ciljev ob skupnem riziku, s samoupravnim sporazumom določijo, da bodo za obračun z družbeno skupnostjo in s poslovnimi partnerji sestavljale skupen zaključni račun in skupen periodični obračun. Z internim obračunom pa se bo za vsako izmed njih ugotavljal

celotni dohodek in njegova delitev ter viri sredstev, s katerimi razpolagajo.

Ta varianta je v skladu z ustavnimi izhodišči, ki opredeljuje TOZD kot skupnost delovnih ljudi, ki sami ugotavljajo rezultate svojega dela in z njimi samostojno razpolagajo. Vsaka TOZD ima še vedno svoja sredstva, ki pa jih je le združila v asociaciji skupaj z ostalimi TOZD in še vedno posredno prek sporazuma ugotavlja svoj lastni dohodek, s katerim sama razpolaga. Po tej varianti je bržkone olajšano ugotavljanje dohodka, ker odpade potreba po opredelitvi internih prodajnih cen, pojavlja pa se problem določitve zanesljivih meril za razdelitev celotnega dohodka in dohodka, ugotovljenega na nivoju asociacije, na posamezne TOZD. Osnovno merilo za porazdelitev bi moralo v tem primeru biti tako minulo delo posa-

mezne TOZD, ki se izraža v razdeljenih sredstvih in njihovih virih, kot tudi živo (tekoče) delo, katerega je možno meriti s produktivnostjo samega dela (npr. v razmerju doseženih časovnih normativov oziroma norma ur).

2. varianta

Vsaka TOZD ločeno ugotavlja celotni dohodek in njegovo delitev, za obračun z družbeno skupnostjo in poslovnimi partnerji pa se sestavlja toliko zaključnih računov in periodičnih obračunov, kolikor je TOZD v delovni organizaciji.

Že v poglavju 2 opredeljene variante TOZD se torej kombinirajo še s podobnimi variantami, ki imajo opredeljene še skupnosti TOZD. Število možnih variant pa se še podvoji, če upoštevamo obe varianti možnega sistema ugotavljanja dohodka.

Opredelitev organizacijske strukture temeljnih organizacij združenega dela

1. OBRAZLOŽITEV PREDLOGA

Delovno organizacijo „BETI“ – Metlika želimo organizirati po sodobnem sistemskem konceptu. Zato bomo obravnavali poslovne funkcije podjetja kot sklep integriranih dejavnosti, ki se povezujejo, medsebojno prepletajo in povratno vplivajo ter tako ustvarjajo osnovo za sprejemanje uskladenih in optimalnih odločitev. Ustavna izhodišča poglobljajo možnosti oblikovanja in realizacije takega koncepta, saj temeljijo na izgrajenem sistemu informacij.

Analiza stanja organiziranosti delovne organizacije nam je pokazala, da je tak koncept smiselno in edino mogoče uvesti postopoma. Zato smo se odločili, da v prvi fazi postavimo makroorganizacijsko strukturo z opredelitvijo temeljnih organizacij združenega dela. V drugi fazi pa bomo opredelili mikroorganizacijo s posameznimi informacijskimi podskemi.

Osnovo za opredelitev makroorganizacijske strukture delovne organizacije nam predstavlja ustavna opredelitev temeljnih organizacij združenega dela. Ta izhodišča nam omogočajo opredeliti naslednje oblike združenega dela:

- TOZD,
- skupnost TOZD,
- delovna organizacija.

V zvezi z oblikovanjem TOZD smo v našem primeru proučevali več variant, ki jih obravnavamo v nadaljevanju. Te variante se med seboj razlikujejo v številu TOZD na pod-

ročju osnovne proizvodnje, kjer dopuščamo možnost organiziranja štirih, treh ali celo samo dveh TOZD.

Organizacijska opredelitev upošteva ustavno možnost združevanja sredstev in dela v skupnosti TOZD. Tudi tu so podane variante, tj., da organiziramo dve skupnosti TOZD, tj. skupnost TOZD osnovna proizvodnja in skupnost TOZD konfekcija, samo skupnost TOZD konfekcija, oziroma da sploh ne organiziramo skupnosti TOZD.

Temeljne organizacije združenega dela oziroma njihove skupnosti se združujejo v delovni organizaciji, v kateri združujejo opravljanje nalog v skupnih službah.

Na tej osnovi smo opredelili naslednje variante:

I. varianta

— izhodiščna varianta, za katero so bili izvedeni ekonomski pokazatelji:

TOZD – kodranka in volna TOZD – snutkovna in raschel pletilnica

TOZD – krožna pletilnica TOZD – barvarna

(Možnost ustanovitve skupnosti TOZD – osnovna proizvodnja).

TOZD – konfekcija Metlika TOZD – konfekcija Črnomelj

TOZD – konfekcija Mirna peč

TOZD – konfekcija Dobova (Možnost ustanovitve skupnosti TOZD – konfekcija)

Organizacija skupnih služb Posebna TOZD – izobraževalni center

II. varianta:

TOZD – kodranka in volna
 TOZD – pletilnica
 TOZD – barvarna
 (Možnost ustanovitve skupnosti TOZD osnovne proizvodnje)
 TOZD – konfekcija Metlika
 TOZD – konfekcija Črnomelj
 TOZD – konfekcija Mirna peč
 TOZD – konfekcija Dobova
 x (Možnost ustanovitve skupnosti TOZD konfekcije)
 Organizacija skupnih služb
 Posebna TOZD – izobraževalni center
 (V nadaljevanju je podan grafični prikaz te variante)

III. varianta:

TOZD – kodranka in volna
 TOZD – pletilnica in barvarna
 TOZD – konfekcija Metlika
 TOZD – konfekcija Črnomelj
 TOZD – konfekcija Mirna peč
 TOZD – konfekcija Dobova
 Organizacija skupnih služb
 Posebna TOZD – izobraževalni center

IV. varianta:

TOZD – kodranka in volna
 TOZD – pletilnica
 TOZD – barvarna
 TOZD – konfekcija Metlika
 TOZD – konfekcija Črnomelj
 TOZD – konfekcija Mirna peč
 TOZD – konfekcija Dobova
 Organizacija skupnih služb
 Posebna TOZD – izobraževalni center

V. varianta:

TOZD – kodranka in volna
 TOZD – snutkovna in raschel pletilnica
 TOZD – krožna pletilnica
 TOZD – barvarna
 TOZD – konfekcija Metlika
 TOZD – konfekcija Črnomelj
 TOZD – konfekcija Mirna peč
 TOZD – konfekcija Dobova
 Organizacija skupnih služb
 Posebna TOZD – izobraževalni center

Organizacija skupnih služb

V organizaciji skupnih služb so organizirane vse tiste dejavnosti, ki naj zagotove enotno oblikovanje in izvajanje poslovne politike podjetja. Ker so nosilci kreiranja poslovne politike TOZD, je potrebno zagotoviti take organizacijske povezave, ki

bodo zagotavljale odločujoč vpliv delavcev na vsa področja podjetniškega delovanja. V tej fazi je pretežni del strokovnih nalog, zaradi objektivnih pogojev, še vedno združen v skupnih strokovnih službah s tem, da se že sedaj nakazuje proces prenašanja posameznih aktivnosti na nivo skupnosti TOZD oziroma v TOZD.

Organizacija skupnih služb bo organizirana kot samoupravna delovna skupnost in torej ne bo oblikovala svojega dohodka, temveč bo svoje stroške pokrivala na osnovi pogodbe s prijatelji posameznih TOZD.

V sklopu organizacije skupnih služb bodo organizirane sledeče službe:

- marketing služba,
- finančno-računovodska služba,
- tehnična služba,
- kadrovska in splošna služba,
- služba kontrole kvalitete,
- služba za organizacijo in informacijske sisteme.

Marketing služba

Funkcija marketinga vključuje vse tiste aktivnosti, ki na eni strani proučujejo dogajanje na trgu, po drugi strani pa neposredno oblikujejo naš nastop na trgu. Med temi so nekatere aktivnosti operativnega značaja (nabava, prodaja), druge kreativno-oblikovalnega in nekatere raziskovalno-informativnega značaja.

Aktivnosti:**Razvoj in oblikovanje izdelkov**

- zbiranje idej in predlogov za nove izdelke in nove kolekcije,
- izdelovanje modelov,
- priprava tehničnih opisov, v katerih so podane splošne specifikacije izdelka in grobi tehnično-tehnološki podatki,
- izdelovanje vzorcev (vzorčne šivilje) oziroma visokokvalitetne „boutique“ izdelke.

Prodaja

- pripravlja plane prodaje,
- določa prodajne pogoje in plačilne pogoje (v okviru razponov, sprejetih z gospodarskim načrtom),
- izvaja vse potrebne aktivnosti v zvezi z realizacijo naročil na domačem in tujem trgu,
- sodeluje pri izterjavi plačil,
- skrbi za prevzem gotovih izdelkov iz proizvodnje v skladišče, skladiščenje in odpremo vseh gotovih izdelkov podjetja.

Nabava

- pripravlja plane nabave posameznih materialov za vse TOZD,
- skrbi za nabavo pod najugodnejšimi pogoji,
- skrbi, da je angažiranih čim manj obratnih sredstev,
- izvaja komercialno-financijske aranžmane v zvezi z nabavo za vse TOZD,
- prevzema blago in izvaja kvantitativno kontrolo. Za kvalitativno kontrolo pravočasno obvesti SKK;
- izvaja postopek reklamacije blaga,
- skrbi za obračun in likvidacijo poslov.

Tržne informacije in ekonomska propaganda:

- zbira in analizira tržne informacije,
- oblikuje prodajne cene,
- izvaja ekonomsko propagando v vseh medijih.

Finančno računovodska služba

Finančno-računovodska služba je organizirana skupaj za vse TOZD. Delo te službe je organizirano tako, da je za vse TOZD mogoče ugotoviti njihove poslovne rezultate. Ti rezultati se v prvi fazi lahko ugotavljajo na osnovi poslovnih rezultatov skupnosti TOZD in se postopoma zagotovi možnost ločenega ugotavljanja poslovnega rezultata za vsako TOZD.

Financiranje

- Kreditno poslovanje:**
 - proučuje možnosti preskrbe finančnih sredstev za financiranje tekočih potreb in razvojnih programov podjetja,
 - pripravlja predloge finančnih planov,
 - opravlja vse aktivnosti za interni kreditni sklad.
- Devizno poslovanje:**
 - likvidacija inozemskih došlih računov,
 - opravlja vse devizne obračune pri uvozu,
 - prijava izvoznih poslov,
 - obračun izvoznih poslov,
 - skrbi za pravočasno poravnavo računov tujim upnikom.
- Blagajna:**
 - opravljanje vseh vrst blagajniških poslov za potrebe podjetja oziroma TOZD.
- Likvidatura:**
 - obračun pogodbenih in zakonskih obveznosti za OZD in TOZD,
 - skrbi za pravočasno poravnavo teh obveznosti,
 - likvidacija domačih došlih računov,
 - skrbi za pravočasno plačevanje domačih došlih računov.

Saldokonti:

- vodi račune kupcev in dobaviteljev,
- predlaga in opravlja posle za poravnavo terjatev in obveznosti,
- zbira podatke o solventnosti poslovnih partnerjev.

Računovodstvo**Finančno računovodstvo:**

- sestavlja zbirne, periodične in zaključne račune s prilogi za podjetje kot celoto, skupnost TOZD oziroma posamezne TOZD,
- pripravlja predloge analitičnih kontnih načrtov in metodologijo obračuna poslovnega uspeha,
- planira poslovni uspeh za posamezno TOZD, skupnost TOZD in za podjetje kot celoto,
- sodeluje pri pripravi ekonomskega dela investicijskih projektov,
- opravlja strojno knjiženje poslovnih dogodkov.
- Stroškovno računovodstvo:**
 - evidentira prevzem in porabo surovin in materiala,
 - vodi zaloge surovin in materiala,
 - evidentira zaloge gotovih izdelkov,
 - spremlja proizvodnjo gotovih izdelkov,
 - evidentira prodajo gotovih izdelkov,
 - evidentira splošne stroške,
 - vodi evidenco nedovršene proizvodnje,
 - vodi knjigovodstvo osnovnih sredstev in drobnega inventarja,
 - vodi evidenco in obračun osebnih dohodkov.
- Računovodstvo obrata DP:**
 - vodi finančno knjigovodstvo,
 - vodi stroškovno knjigovodstvo.
- Računovodstvo izobraževalnega centra:**
 - vodi finančno knjigovodstvo,
 - vodi stroškovno knjigovodstvo.

Plan, analize, revizija

- študira in razvija metodologijo planiranja,
- sestavlja dolgoročne, srednjeročne plane ter letne gospodarske načrte,
- sestavlja operativne gospodarske načrte,
- analizira poslovni uspeh OZD in TOZD,
- vodi pripravo ekonomskega dela izdelave investicijskih elaboratov,
- opravlja interno finančno kontrolo in revizijo,
- opravljanje inventur.

Tehnična služba

Tehnična služba vključuje aktivnosti priprave dela, vzdrževanja, energetike, investicijske izgradnje in transporta.

Izvaja sledeče aktivnosti:

Priprava dela

Tehnološka priprava proizvodnje:

- pripravlja koncept razvoja tehnologije za osnovno proizvodnjo in konfekcijo,

- pripravlja enoten koncept (metodologijo) tehnološke dokumentacije za osnovno proizvodnjo in konfekcijo,

- na osnovi tehničnega opisa oziroma splošnih specifikacij izdelkov (kolekcij) izdelava tehnično specifikacijo izdelka (kolekcije),

- za nove izdelke pripravlja tehnološke postopke in specifikacije (sestavnice) izdelkov,

- išče možnosti za izboljšanje tehničnih in tehnoloških pogojev proizvodnje,

- proučuje možnosti za znižanje lastne cene, da se zagotovi zahtevani kvalitetni nivo,

- skrbi za razvoj sistema na področju študije dela in časa,

- skrbi za standardizacijo surovin in polizdelkov,

- razmnožuje, arhivira in lansira tehnološko dokumentacijo.

Operativna priprava proizvodnje:

- na osnovi tržnih potreb, ki jih posreduje marketing služba, pripravlja letne in mesečne plane proizvodnje,

- plane proizvodnje usklajuje s kapacitetami tako, da je proizvodni proces v vseh fazah (predenje, pletenje, barvanje, konfekcija) usklajen,

- na osnovi planov proizvodnje izračunava materialno bilanco,

- izdeluje delovno dokumentacijo in jo posreduje TOZD,

- skrbi, da je lansirana proizvodnja pokrita z vsem potrebnim osnovnim in pomožnim materialom,

- skrbi za čim krajše pretočne čase v proizvodnji in s tem optimizira nedovršeno proizvodnjo,

- organizira in vodi delo v medfaznih skladiščih.

Vzdrževanje

Elektro delavnica:

- usklajuje dobave in porabe električne energije,

- usklajuje porabe v konicah,

- vzdrževanje elektroenergetskih naprav,

- tekoče vzdrževanje električnih instalacij.

Mehanična delavnica:

- izdelava novih pripo-

močkov in naprav,

- sodelovanje pri večjih

- popravljenih strojev in naprav,

- sodelovanje pri remontnih

- delih.

Gradbeno-mizarska delavnica:

- vzdrževanje zgradb,

- razna zidarska dela,

- razna mizarska dela.

Higienska skupina:

- čiščenje dvorišč, zelenic in

- poti,

- čiščenje pisarniških pro-

- storov.

Energetika (kotlarna):

- proizvodnja pare,

- vzdrževanje energetsko-

- proizvodnih naprav,

- vzdrževanje toplovodnih

- naprav,

- oskrbovanje z vodo.

Investicijska izgradnja:

- koordinira dela v zvezi s

- prepravo investicijskih elaboratov,

- pripravlja potrebno tehnično dokumentacijo,

- nadzira izgradnjo ter montažo pri novih investicijah,

- aktivira tehnično dokumentacijo o zgradbah, strojih in napravah,

- izdeluje navodila in vodi evidenco vzdrževanja strojev in naprav.

Transport:

- organizira in vodi delo v zvezi s prevozi kamionov in viličarjev,

- skrbi za vzdrževanje vozne- ga parka.

Kadrovska in splošna služba

Kadrovska in splošna služba mora zagotoviti izvajanje enotne kadrovske politike v vseh TOZD in v organizaciji skupnih služb. Vključuje več skupin aktivnosti, tj. kadrovske zadeve, pravne in samoupravne zadeve, splošne zadeve, družbena prehrana in izobraževalni center. Izvaja sledeče aktivnosti:

Kadrovske zadeve

- programiranje in analiza potrebnih kadrov,

- planiranje kadrov,

- organiziranje sprejemnega postopka,

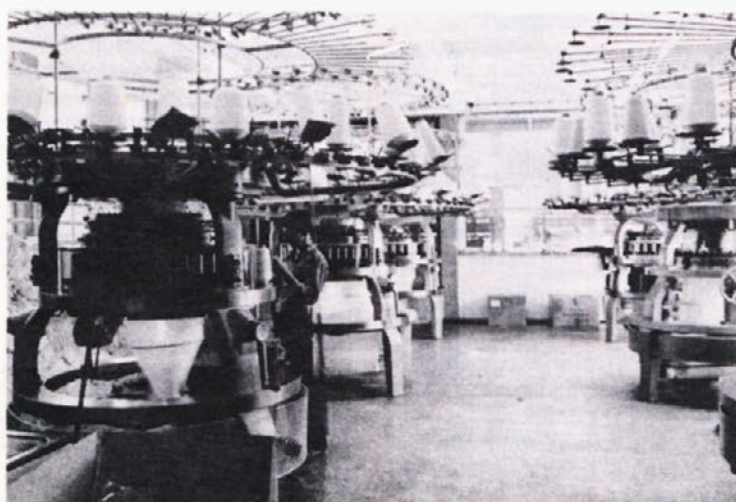
- organizacija in izvajanje postopka za razporejanje,

- vodenje predpisanih kadrovske evidenc,

- razvijanje sistema delitve OD,

- spremljanje funkcionalnosti sistema delitve OD in ugotavljanje pomanjkljivosti,

- programiranje rednega in izrednega izobraževanja v podjetju,

Motiv iz proizvodnje (Foto: Pavle Riznić)

- organiziranje in izvajanje različnih oblik izobraževanja.

Pravne in samoupravne zadeve

- zastopanje podjetja pred sodiščem,

- urejanje pravnih zadev v zvezi z statutarnimi vprašanji TOZD,

- sestavljanje oziroma kontrola različnih vrst pogodb,

- izdelovanje samoupravnih aktov podjetja oziroma TOZD,

- razvijanje sistema samoupravljanja,

- opravljanje tajniških poslov za samoupravne organe,

- izdajanje internega časopisa in občasnih informacij.

Splošne zadeve

- spremljanje in proučevanje zakonskih in drugih predpisov s področja socialne politike,

- odkrivanje, analiziranje in odpravljanje vzrokov, ki povzročajo socialne probleme,

- organiziranje družbenega standarda delavcev,

- reševanje stanovanjske problematike zaposlenih,

- organiziranje prevozov delavcev na delo,

- spremljanje in proučevanje zakonskih in drugih predpisov s področja tehničnega varstva,

- izdelava predpisov oziroma navodil za varnost pri delu,

- organiziranje periodičnih zdravstvenih pregledov,

- organiziranje preventivnih pregledov in organiziranje prve pomoči,

- organizacija fizičnega zavarovanja OZD,

- organizacija vratarske službe,

- organizacija preventivne požarno-varnostne službe,

- izdelovanje pravilnikov s področja zavarovanja podjetja,

- programiranje, organiziranje in izvajanje civilne zaščite.

Družbena prehrana

- oblikovanje politike na področju prehrane delavcev za celotno OZD,

- organiziranje prehrane delavcev v menzah,

- vodenje dela v bifeju,

- vodenje dela frizerskega salona.

Služba kontrole kvalitete

Dejavnost službe kontrole kvalitete lahko razdelimo na aktivnosti, ki se izvajajo v skupnih službah in tiste, ki jih izvajajo posamezne TOZD neposredno.

V sklopu skupnih služb so organizirane predvsem dejavnosti s področja vhodne kontrole kvalitete, dela v kontrolnem laboratoriju ter postavljanje sistema in izvajanje kontrole kvalitete na področju osnovne proizvodnje in konfekcije. V TOZD pa je organizirana skrb za primerjavo dejansko dosežene kvalitete s predpisanimi normativi kvalitete.

Aktivnosti:

- organiziranje vhodne kontrole kvalitete surovin in materiala,

- razvijanje sistema kontrole kakovosti na področju osnovne proizvodnje in konfekcije,

- postavljanje sistema kontrolne dokumentacije,

- izdelava normativov kvalitete,

- izdelava kontrolne dokumentacije,

- instruktaza kontrolorjev kvalitete v TOZD,

- izvajanje superkontrole,

- analiza doseženega nivoja kvalitete na posameznih področjih,

- predlaganje ukrepov za izboljšanje nivoja kvalitete na posameznih področjih oziroma v posameznih TOZD,

- organizacija dela v kontrolnem laboratoriju.

Služba za organizacijo in informacijske sisteme

Ta služba naj zagotovi enoten sistem organizacije podjetja. Organizirana je tako, da naj na področju splošne organizacije strukturira vse poslovne funkcije oziroma dejavnosti podjetja in jih povezuje v enoten sistem. S tem ustvari pogoje, da s pomočjo elektronske obdelave podatkov pripravlja informacije za odločanje poslovnih funkcij in samoupravnih organov. Pri tem je treba težiti k postopni izgraditvi integriranega upravljalnega informacijskega sistema.

Aktivnosti:

- splošna organizacija OZD,
- organizacija posameznih poslovnih funkcij,
- izdelava organizacijskih predpisov za urejanje posameznih delovnih postopkov,
- izdelava opisov in sistematizacija DM,
- projektiranje upravljalnega informacijskega sistema in posameznih podsistemov,
- organizacija računalniških obdelav podatkov,
- programiranje računalniških obdelav,
- sprejem in kontrola dokumentacije za elektronsko obdelavo podatkov,
- luknjanje in verifikiranje dokumentov,
- elektronska obdelava podatkov.

Temeljne organizacije združenega dela

V predloženih variantah smo obravnavali vse tiste delovne celote, ki bi se potencialno lahko organizirale kot TOZD. Izpolnitev ekonomskih, tehnoloških in organizacijskih pogojev omogoča, da opredelimo tako organizacijsko strukturo, ki nam bo zagotovila uspešno poslovanje te organizacijske enote. Vse funkcije so racionalno porazdeljene na tiste, ki se izvajajo v TOZD, in tiste, ki se združujejo na nivoju skupnih služb.

V okviru TOZD se izvajajo naslednje aktivnosti operativne tehnologije in normiranja.

- prevzem in kontrola tehnološke dokumentacije,
- sodelovanje pri izdelavi in izpopolnjevanju tehnološke dokumentacije,
- prilagajanje tehnološke dokumentacije trenutnim proizvodnim možnostim,
- izdelovanje zbirnih tabel in navodil za delo,
- zbiranje časovnih normativov na osnovi postavljenega sistema študija dela in časa,
- prevzem proizvodnih planov in delovne dokumentacije,

– fino terminiranje in lansiranje delovnih nalogov.

Navedene aktivnosti se izvajajo v vseh TOZD in jih pri posamezni TOZD ne bomo ponavljali, temveč jih opredelimo kot aktivnosti operativne tehnologije in normiranja.

Pregled aktivnosti posameznih TOZD

TOZD – kodranka in volna

- operativna tehnologija in normiranje
- proizvodnja kodranke
- proizvodnja volne
- kontrola kvalitete (pregled)
- organizacija in izvajanje internega transporta
- planiranje in izvajanje tekočega vzdrževanja
- administrativna dela v zvezi z različnimi evidencami, statistikami ter tajniški posli za TOZD.

TOZD – pletilnica

- operativna tehnologija in normiranje
- proizvodnja snutkovne pletilnice
- proizvodnja raschel pletilnice
- proizvodnja krožne pletilnice
- kontrola kvalitete (pregled)
- planiranje in izvajanje tekočega vzdrževanja
- organizacija in izvajanje internega transporta
- administrativna dela v zvezi z različnimi evidencami, statistikami ter tajniški posli za TOZD.

TOZD – barvarna

- operativna tehnologija in

normiranje

- mokra apretura
- suha apretura
- kontrola kvalitete (pregled)
- planiranje in izvajanje tekočega vzdrževanja
- organizacija in izvajanje internega transporta
- administrativna dela v zvezi z različnimi evidencami, statistikami ter tajniški posli za TOZD.

Samoupravni vidik reorganizacije podjetja

Z uveljavitvijo ustavnih določb nekaterih zakonov, ki so urejali položaj delovnih enot, podjetij, organov upravljanja in drugo. Večina temeljnih vprašanj, ki so jih do sedaj urejali zakoni, urejajo po novih predpisih TOZD s svojim samoupravnim sporazumom in z drugimi akti. O bistvenih vprašanih organizacije, poslovanja in medsebojnih delovnih razmerij odločajo delavci v TOZD neposredno na zborih. Zato jim nekateri dosednji izvršilni kolektivni organi ne bodo potrebni. S samoupravnim sporazumom bodo TOZD določale, katere organe bodo imele, kakšne so njihove pristojnosti, pravice in dolžnosti, način volitev, sestavo, razrešitev članov, mandatno dobo itd.

Pomembno izhodišče pri opredeljevanju položaja in funkcije samoupravnih organov je tudi politično stališče, ki je bilo sprejeto v dosednji razpravi. Ni sprejemljivo prenašanje funkcij odločanja o pomembnih vprašanih družbeno-ekonomskih odnosov na kolektivne izvršilne organe.

Že v 15. ustavnem amandmaju k zvezni ustavi je postavljeno načelo, da delovni ljudje v organizacijah združenega dela v skladu z ustavo in zakonom določajo vprašanja, o katerih odločajo neposredno in poverjajo določene funkcije upravljanja delavskemu svetu, določene izvršilne funkcije pa njemu odgovornim izvršilnim organom. Težko je razdeliti funkcije opravljanja od funkcije izvrševanja, ker se med seboj velikokrat prepletajo.

Nadaljevanje na 14. str.

Milan Dragičič, sekretar osnovne organizacije ZK v podjetju, čestita ob sprejemu v Zvezo komunistov

(Foto: P. Riznič)

Dobro obveščeni občani — dobri samoupravljalci!

ORGANIZACIJSKA SHEMA DELOVNE ORGANIZACIJE "BERTI" METLIKA

GLAVNI DIREKTOR

Tajništvo

ORGANIZACIJA
SKUPNIH
SLUŽB

Marketing
služba

Fin. računovod.
služba

Tehnična
služba

Kadrovska in
sploš. služba

Služba kontr.
kvalitete

Služba za org.
in inf. sisteme

Možna je ustanovitev
SKUPNOSTI TOZD:
O S N O V N A P R O I Z V O D N J A

TOZD
kodranka in
volna

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
evidenca

proizvodnja
kodranka

proizvodnja
volne

kontrola
kvalitete
(pregled)

TOZD
pletalnica

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
evidenca

proizvodnja
snutkovnega
pletiva

proizvodnja
rašer
pletiva

proizvodnja
okroglega
pletiva

kontrola
kvalitete
(pregled)

TOZD
barvarna

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
interni trans.
evidenca

mokra
apretura

suha
apretura

kontrola
kvalitete
(pregled)

Možna je ustanovitev
SKUPNOSTI TOZD:
K O N F E K C I J A

TOZD
konfekcija
Metlika

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
evidenca

krojilnica

šivalnica 1
šivalnica 2
šivalnica 3
šivalnica 4
šivalnica 5
odpustanje

kontrola
kvalitete
(pregled)

TOZD
konfekcija
Oznomelj

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
evidenca

krojilnica

šivalnica

adjustiranje

kontrola
kvalitete
(pregled)

referat za
splošne
zadeve

TOZD
konfekcija
Mirna peč

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
evidenca

krojilnica

šivalnica

adjustiranje

kontrola
kvalitete
(pregled)

referat za
splošne
zadeve

TOZD
konfekcija
Dohova

oper. tehnolo-
gija in nor.
tekoče vzdr.
evidenca

krojilnica

šivalnica

adjustiranje

kontrola
kvalitete
(pregled)

referat za
splošne
zadeve

POSEBNA TOZD
izobraževalni
center

tajništvo
in računovodstvo

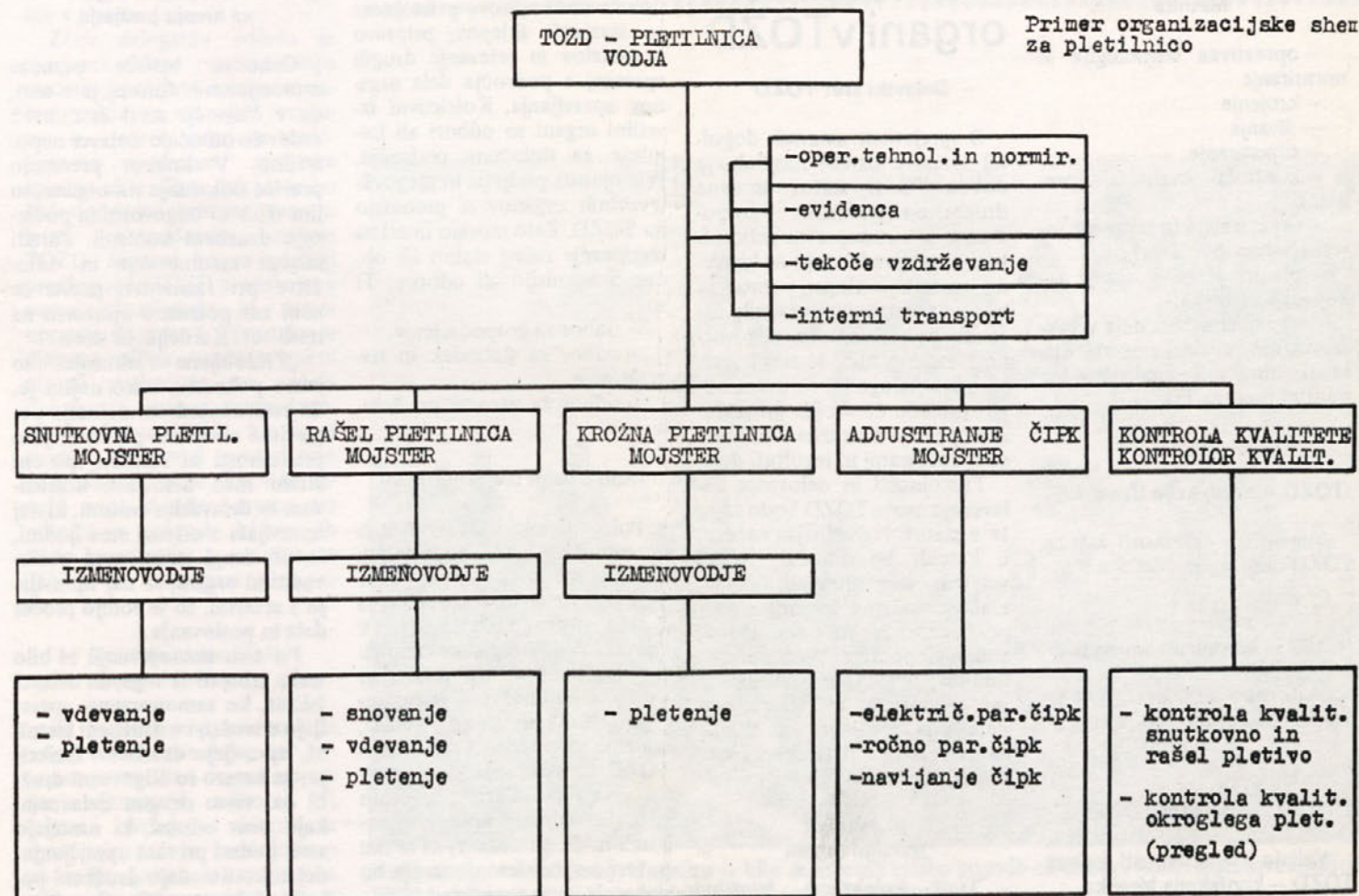
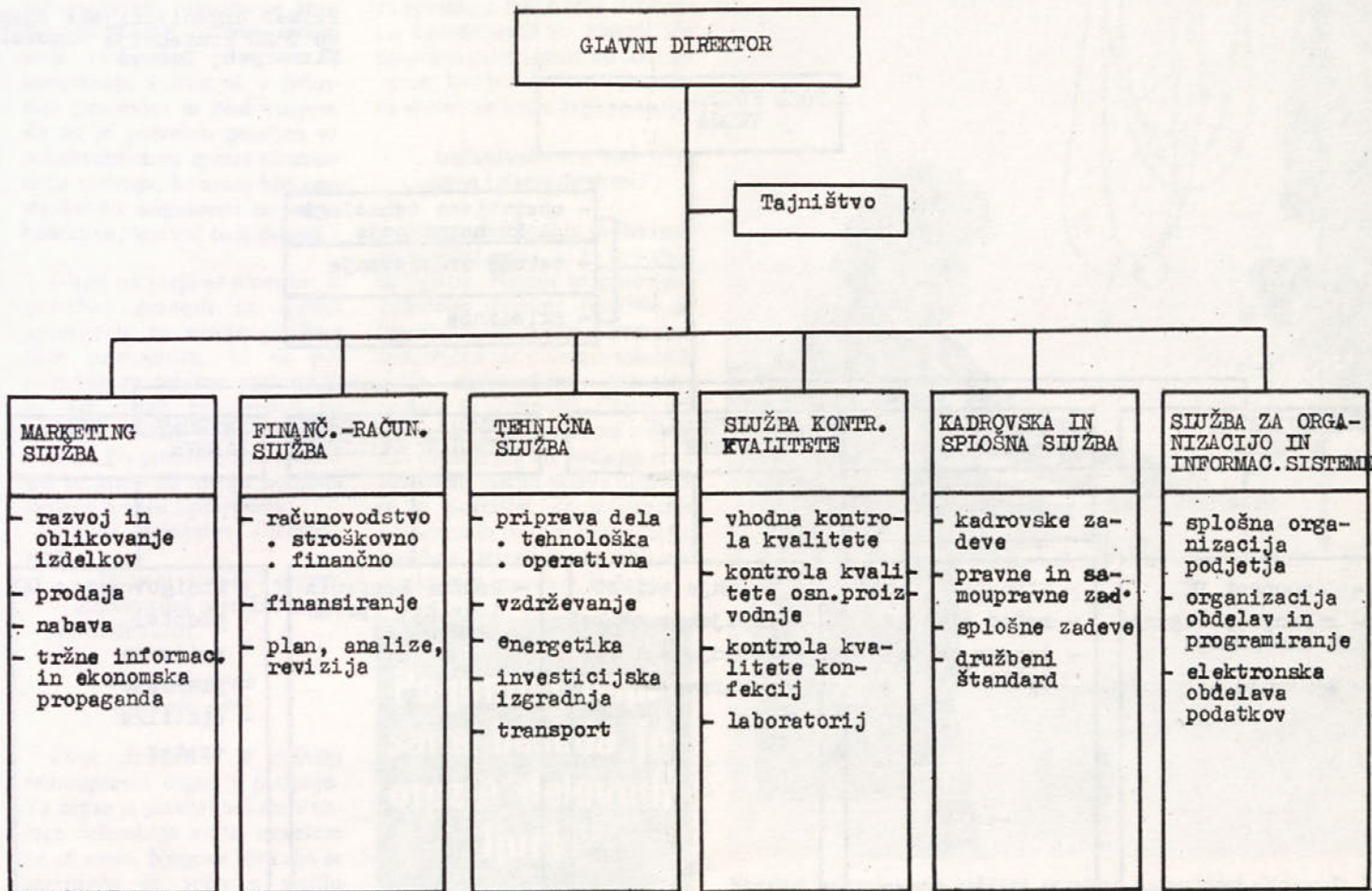
poklona
šola

• redna
• za odrasle

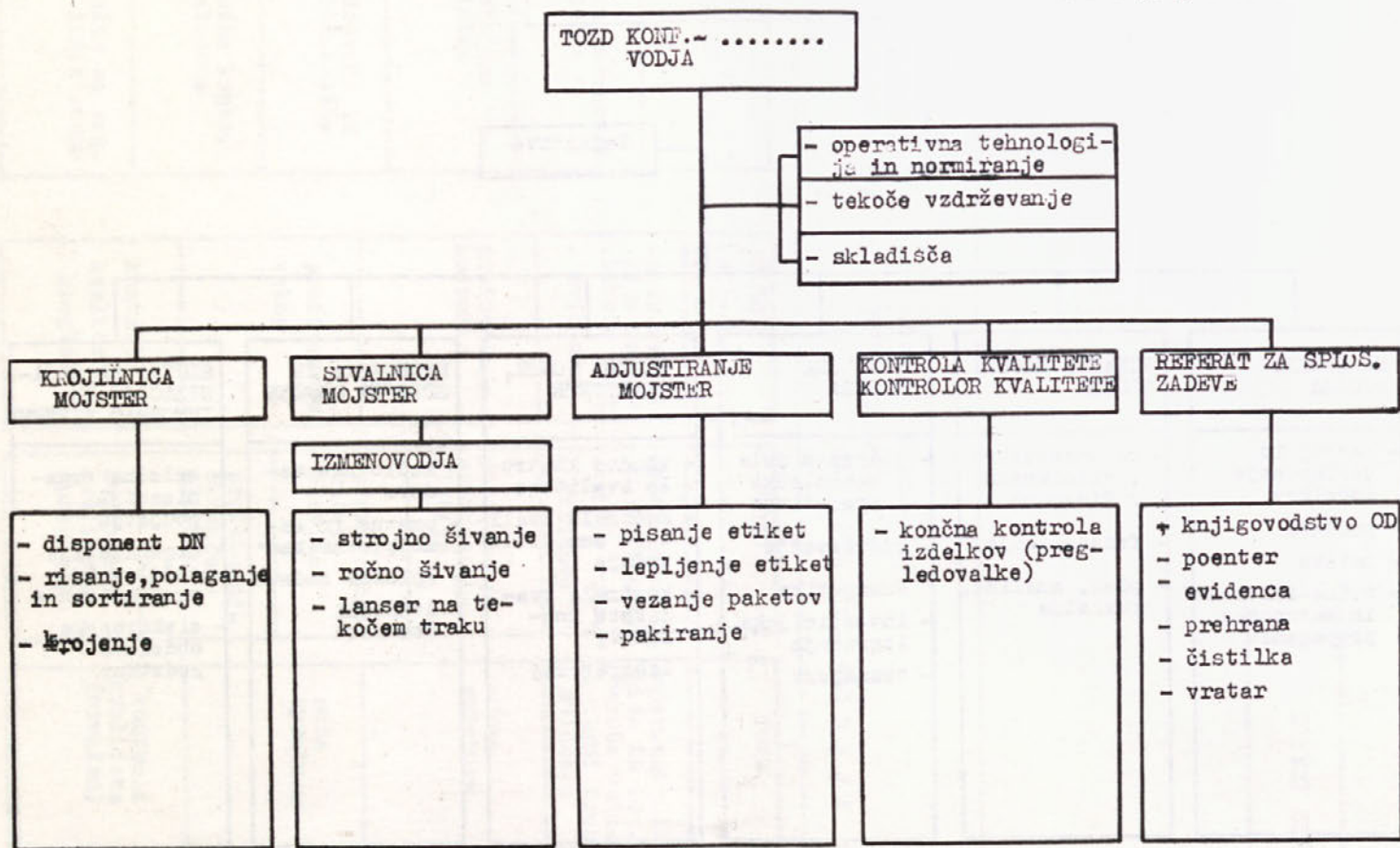
tekstilna
srednja šola

interno
izobraževalno

ORGANIGRAM SKUPNIH SLUŽB

Primer organizacijske sheme
za TOZD konfekcije Crnomelj,
Mirna peč, Dobova

Nadaljevanje s strani 11

TOZD – konfekcija Metlika

- operativna tehnologija in normiranje
- krojenje
- šivanje
- adjustiranje
- kontrola kvalitete (pregled)
- organizacija in izvajanje internega transporta
- planiranje in izvajanje tekočega vzdrževanja
- administrativna dela v zvezi z različnimi evidencami, statistikami, obračuni, analizami ter tajniški posli za TOZD.

TOZD – konfekcija Črnomelj

Veljajo iste aktivnosti, kot za TOZD-konfekcija Metlika.

TOZD – konfekcija Mirna peč

Veljajo iste aktivnosti, kot za TOZD – konfekcija Metlika.

TOZD – konfekcija Dobova

Veljajo iste aktivnosti, kot za TOZD – konfekcija Metlika.

Samoupravni organi v TOZD

Delavski svet TOZD

S sprejetjem ustavnih dopolnil in nove ustave nasploh, je dobila TOZD status osnovne družbeno-ekonomske, gospodarske in samoupravne celice. S to njeno opredelitvijo se bistveno spreminja vloga, pomen in odgovornost samoupravnih organov do TOZD. Ta odgovornost zadene tudi delavski svet. Njegova naloga je, da z vso odgovornostjo čimboljše gospodari in posluje z družbenimi sredstvi, dobrinami in rezultati dela.

Pristojnosti in delovanje delavskega sveta TOZD bodo zajete v statutu. Najvažnejše zadeve, o katerih bo odločal, pa so sprejem samoupravnih aktov, planov, načrtov in programov, potrjevanje zaključnega računa, vodenje politike osebnih dohodkov, odločanje o združevanju sredstev za investicije, pripravljane predlogov in stališč za delegacijo v delavskemu svetu podjetja in druge zadeve.

Kolektivni izvršilni organi

Tudi kolektivne izvršilne

organe TOZD določi statut, ki določa tudi njihovo pristojnost za izvajanje sklepov, pripravo materialov in reševanje drugih vprašanj s področja dela organov upravljanja. Kolektivni izvršilni organi so odbori ali komisije za določena področja. Pristojnosti podjetja in njegovih izvršilnih organov se prenašajo na TOZD. Zato morajo imeti za izvrševanje nalog stalno ali občasno komisijo ali odbore. Ti so:

- odbor za gospodarjenje,
- odbor za dohodek in nagrajevanje,
- odbor za varnost pri delu.

Individualni izvršilni organi

Poleg kolektivnih izvršilnih organov ima TOZD tudi individualni izvršilni organ – vodjo TOZD. Pravice in dolžnosti tega organa so prav tako določene v statutu. Njegove glavne zadolžitve pa so skrb za dobro in uspešno tehnološko in organizacijsko funkcioniranje TOZD, vodenje poslovanja, zastopanje TOZD in sklepanje dogovorov ter izvajanje sklepov, splošnih aktov in samoupravnega sporazuma in druge zadeve, ki se mu poverijo v izvrševanje in jih bo pokazala javna razprava.

Samoupravni organi na nivoju podjetja

Osnovno težišče prenosa samoupravnih funkcij je v tem, da v čimvečji meri in čimveč zadevah odločajo delavci neposredno. V kolikor prenesejo pravice odločanja na organe, so jim ti za to odgovorni in podležje družbeni kontroli. Zaradi lažjega razumevanja in odločitve pri razmejitvi pravic se nam zdi potrebno opozoriti na misli tov. Kardelja, in sicer:

„Pridobljene izkušnje so jasno pokazale, kako nujno je, da ustava in zakoni določijo poglobitve elemente pri razmejitvi pristojnosti in razmerij po eni strani med delovnim kolektivom in delavskim svetom, ki naj upravljata z odnosi med ljudmi, in po drugi strani med poslovodnimi organi, ki naj upravljaajo s stvarmi, to je vodijo proces dela in poslovanja.

Pri tem razmejevanju bi bilo treba izhajati iz tega, da delavci takrat, ko samoupravno upravljajo s sredstvi v družbeni lastni, opravljajo družbeno funkcijo, za katero so odgovorni družbi oz. vsem drugim delavcem, kajti prav odnosi, ki nastajajo med ljudmi pri tem upravljanju, dejansko določajo družbeni položaj delovnega človeka. Ven-

dar od delavca in njegovih samoupravnih organov ne smemo pričakovati, da bodo sprejemali strokovne odločitve o upravljanju s stvarmi, z delovnim procesom in poslovanjem. Za to je potreben poseben visokokvalificiran aparat strokovnega vođenja, ki mora biti sam strokovno odgovoren ne samo kolektivu, temveč tudi družbi.“

Glede na prejšnje navedbe, je potrebno prenesti na organe upravljanja na nivoju podjetja tiste pristojnosti, ki so pomembne za celotno organizacijo, vse ostale pristojnosti pa morajo ostati na organih TOZD. Po predvidenem načrtu naj bi imeli na nivoju podjetja sledeče organe upravljanja:

- zbor delegatov (delavski svet),
- kolektivni izvršilni organi,
- individualni izvršilni organ
- glavni direktor.

Zbor delegatov (delavski svet)

Zbor delegatov je najvišji samoupravni organ v podjetju. Ta organ je prevzel nekatere naloge delavskega sveta, nekatere pa so nove. Njegova funkcija se spreminja in veča v smislu samoupravne demokracije in odgovornosti.

Za zbor delegatov volijo TOZD svoje delegacije na neposreden način. Vsaka TOZD ima praviloma enako število delegatov v zboru.

Zbor delegatov odloča in sprejema sklepe o združevanju sredstev, potrjuje zaključni račun, usklajuje razvojne programe in načrte, potrjuje samoupravni sporazum, sprejema splošne akte. Zbor delegatov bo tudi načrtoval razvojne plane in letne gospodarske načrte TOZD. Sklepal bo na podlagi predlogov iz TOZD o pristopu v razna združevanja in samoupravne skupnosti. Prav tako je njegova naloga varovanje zakonitosti poslovanja ter načela dobrega in vestnega gospodarjenja v okviru TOZD. Na drugi stopnji bo urejal medsebojne gospodarske spore. Zbor bo izvolil svoje izvršilne organe ter odločal o zadevah, ki mu jih bodo prepustile v pristojnost TOZD in samoupravni sporazum.

Kolektivni izvršilni organi (odbori)

Za izvrševanje pristojnosti in nalog izvoli zbor delegatov posamezne izvršilne organe upravljanja (komisije, odbore). Ti organi izvršujejo sklepe in opravljajo zadeve za določeno področje. Lahko so izvoljeni za stalno ali občasno delovanje. S

tem se želi doseči, da bi nekatera vprašanja lahko bolj strokovno opredeljevali in reševali. Za razpravo predlagamo število odborov, kot je razvidno v priloženi shemi na kraju tega poglavja.

Individualni izvršilni organ (glavni direktor)

Glavni direktor je individualni izvršilni organ, ki ga voli zbor delegatov. Njemu so poverjene določene izvršilne funkcije in ima v statutu in samoupravnem sporazumu ter v drugih splošnih aktih zagotovljene določene pravice in dolžnosti. Glavni direktor zastopa skupnost temeljnih organizacij ali podjetje ter v njegovem imenu sklepa dogovore in pogodbe. Za izvrševanje posameznih funkcij imajo lahko posebna telesa in za zbiranje strokovnih nasvetov, kolegij.

Pogumno napisana beseda je orožje delovnih ljudi!

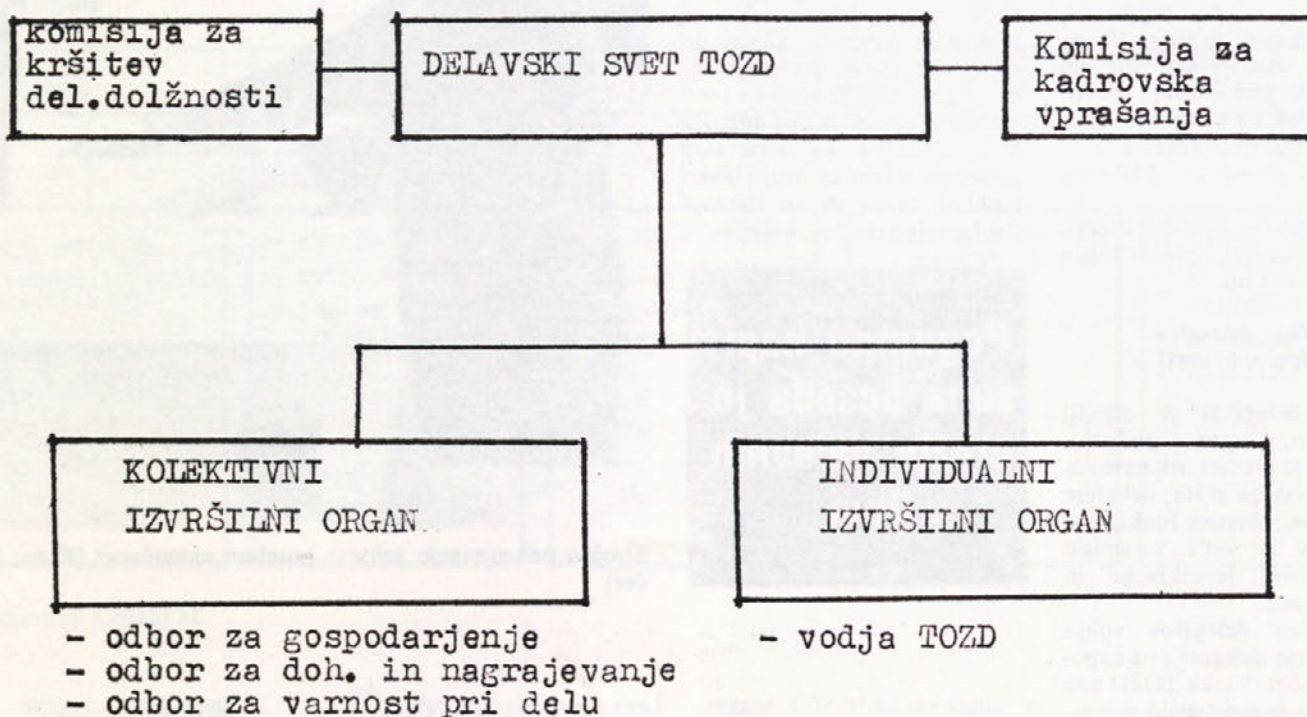

Strojno pri krojevanje zahteva posebno natančnost (Foto: R. Bačar)

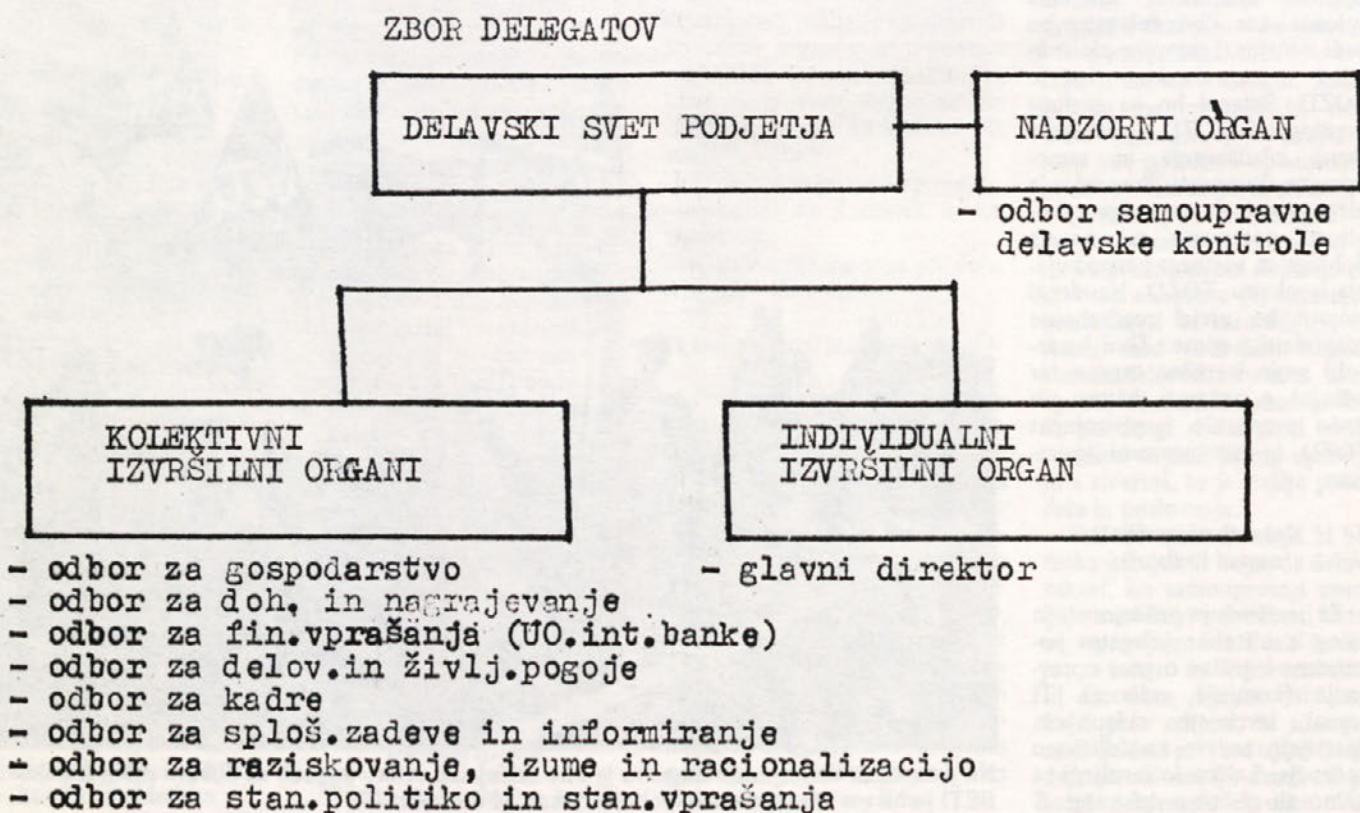

Na jesenskem velesejmu v Zagrebu je bilo sklenjenih veliko pogodb za dobavo naših izdelkov. Paviljon BETI je bil ves čas sejma zelo dobro obiskan. (Foto: Riznić)

ORGANI SAMOUPRAVLJANJA V TOZD

ORGANI SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJU

Temeljni samoupravni sporazum

o združitvi temeljnih organizacij združenega dela
v delovno organizacijo podjetja Belokranjska tri-
kotažna industrija »BETI« Metlika

VSEBINA

I. TEMELJNA NAČELA
II. SPLOŠNE DOLOČBE
III. ORGANIZACIJA PODJETJA
IV. SAMOUPRAVLJANJE
V. SKUPNI INDIVIDUALNI IZVRŠILNI ORGAN (gl. direktor)
VI. SKUPNI POSLI
VII. ZASTOPANJE PODJETJA
VIII. PLANIRANJE, RAZISKAVE, KREACIJA IN RAZVOJ
IX. MARKETING SLUŽBE IN POSLI
X. SREDSTVA, DOHODEK IN SKLADI osebni dohodki, knjigovodstvo in zaključni račun
XI. KADRI IN MEDSEBOJNA RAZMERJA DELAVCEV

V ZDRUŽENEM DELU
XII. INFORMIRANJE
XIII. SPLOŠNI POSLI
XIV. NARODNA OBRAMBA IN SAMOZAŠČITA
XV. SAMOUPRAVNI AKTI
XVI. ODNOSI MED TOZD
XVII. REŠEVANJE MEDSEBOJNIH SPOROV – ARBITRAŽA
XVIII. DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE V PODJETJU
XIX. VELJAVNOST, IZVRŠEVANJE IN TOLMAČENJE SPORAZUMA
XX. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Na osnovi XXI., in XXIII. dopolnila k Ustavi SFRJ (Ur. list SFRJ št. 29/71) in v zvezi z 41. in 42. členom zakona o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register (Ur. list SFRJ št. 22/73) ter v smislu in v skladu z ustreznimi členi osnutka Ustave SFRJ in SRS ter na osnovi dosedanjega razvoja – sprejemajo delavci, organizirani v temeljnih organizacijah združenega dela za popolnejše uredničenje svojega in skupnega družbenoekonomskega položaja, za uspešnejše opravljanje procesa družbene reprodukcije, za hitrejši, racionalnejši in celovitejši svoj in skupen napredek ter razvoj

TEMELJNI SAMOUPRAVNI SPORAZUM

o združevanju dela in sredstev v delovno organizacijo – podjetje Belokranjska trikotajna industrija „Beti“ – Metlika

Temeljni samoupravni sporazum so podpisali na osnovi javno izražene volje samoupravljavcev – delavcev, organiziranih v TOZD, njihovi pooblaščenici predstavniki, dne

in sicer za:
TOZD (1) – kodranka in volna
TOZD (2) –
TOZD (n) –

Temeljna načela

1. Delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela (v nad. besedilu TOZD), ki so podpisnice tega sporazuma, se kot temeljne družbeno-ekonomske in samoupravne enote združujejo v delovno organizacijo – podjetje: Belokranjska trikotajna industrija – METLIKA (v nad. besedilu: „BETI“ – METLIKA) na osnovi svobodno in javno izražene volje.

2. S tem samoupravnim sporazumom vsklajujejo delavci, organizirani v TOZD, medsebojne interese pri načrtovanju in delitvi dela, ustvarjanju in delitvi dohodka, urejanju medsebojnih odnosov, določajo medsebojne pravice in obveznosti, odgovornost ter ukrepe za njihovo izvrševanje.

3. TOZD – podpisnice tega samoupravnega sporazuma združujejo svoje delo, delovna sredstva in rezultate dela v podjetje BETI – Metlika z namenom, da dosežejo večje skupne učinke združenega dela, da lažje obvladujejo tržne zahteve in pogoje, da zagotovijo hitrejšo in stalno rast vsake TOZD ter skladno rast osebne in družbenega standarda vseh članov delovne skupnosti BETI – Metlika.

4. Delavci v TOZD zavezujejo s tem sporazumom podjetje BETI Metlika, da jih preko skupnih organov zastopa in za

njih opravlja skupne zadeve, ki so določene s tem sporazumom. Ta sporazum zavezuje skupne organe BETI – Metlika, da dosledno izvajajo določila tega sporazuma, drugih sporazumov in skupnih samoupravnih aktov ter da na ta način zagotovijo enakopravnost vseh TOZD in enotnost podjetja.

5. Delavci se z organiziranjem v TOZD in združevanjem teh v podjetje BETI – Metlika ne odrekajo svojih temeljnih pravic in dolžnosti, da neposredno samoupravno odločajo o temeljnih vprašanjih svojega in skupnega dela, zlasti pa o pogojih, sredstvih in rezultatih svojega, skupnega in družbenega dela.

6. Delavci, organizirani v TOZD in združeni v podjetje BETI – Metlika, proglašajo svojo delovno skupnost kot odprto in dovetno ter aktivno za pobude in predloge za tesnejše sodelovanje, povezovanje in združevanje na osnovi spoznanj skupnih in ekonomsko ter družbeno vsestranskih interesov, potreb in koristi. K takim predlogom in pobudam pristopa delovna skupnost z izhodišč enakopravnosti in obojestranskega spoznanja o možnostih hitrejšega in skladnejšega razvoja in napredka zlasti celovitejšega družbeno-ekonomskega in torej samoupravnega položaja vsakega delovnega človeka in družbe kot celote.

7. Delavci delovne skupnosti podjetja, organizirani v TOZD in delovni skupnosti skupnih

služb ter aktivni v svojih družbeno-političnih organizacijah, proglašajo ta temeljna načela samoupravnega sporazuma kot vodilo za tolmačenje njegovih splošnih in posamičnih določb ter smer delovanja vseh svojih delegatov v samoupravnih organih, v TOZD in podjetju, v samoupravnih interesnih skupnostih, skupščinah družbeno-političnih skupnosti in v vodstvih družbeno-političnih organizacij v podjetju in izven njega. Delavci se bodo tudi sami neprestano zavzemali in delovali za uredničenje črke in duha teh temeljnih načel.

II. Splošne določbe

1. člen

Delavci so na osnovi vsestranskih analiz, javne razprave in svobodno izražene volje na svojih zborovanjih v okviru delovnih enot in dosedanjih organizacij združenega dela v sestavi BETI – Metlika ustanovili naslednje TOZD kot organizacijsko-tehnološke celote in osnovne družbeno-ekonomske enote:

TOZD (1) – kodranka in volna

TOZD (2) –

TOZD (n) –

Delovno skupnost skupnih služb

Vse določbe tega sporazuma, ki veljajo za TOZD, veljajo tudi za delovno skupnost skupnih služb, razen če ni ob posame-

znih določbah drugače navedeno.

2. člen

TOZD, podpisnice tega sporazuma, se združujejo v Belokranjsko trikotažno industrijo BETI – Metlika zaradi tesne proizvodno-tehnološke povezanosti in skupnih poslovnih interesov, da bi z združevanjem dela in sredstev zagotavljali:

- celovitost podjetja,
- skupni nastop na tržišču in enotnost zastopanja interesov TOZD,
- gospodarno uporabo družbenih sredstev,
- skladen razvoj in smotrno uporabo dosežkov sodobnih znanosti,
- skupna vlaganja sredstev in sovlaganja v skladni razvoj podjetja in vseh TOZD v njem,
- enotno reševanje skupnih potreb in družbenega standarda vseh zaposlenih.

3. člen

V skladu in za uresničevanje dogovorjenih skupnih ciljev vsake TOZD in podjetja kot celote so podpisnice soglasne, da jih navzven zastopa ter prevzema pravice in obveznosti podjetja kot celota.

4. člen

Podjetje posluje pod firmo: „B E L O K R A N J S K A T R I K O T A Ž N A I N D U S T R I J A M E T L I K A“, skrajšano ime „BETI“ – Metlika. Sedež delovne organizacije je v Metliki, Tovarniška c. 2.

5. člen

Poslovni predmet podjetja je: (prepis iz dosedanje registracije).

6. člen

Posamezne TOZD poslujejo v okviru podjetja med seboj z nazivom TOZD, navzven pa z imenom (skrajšanim) podjetja in svojim nazivom. Naziv posamezne TOZD, njen sedež in poslovni predmet je:

1. TOZD KODRANKA IN VOLNA, Metlika, Tovarniška c. 2 poslovni predmet: (opredeliti v skladu z osnovno proizvodno poslovno usmeritvijo)

2. TOZD
n. TOZD

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB, Metlika, Tovarniška c. 2 poslovni predmet: opravljanje skupnih poslov, ki so določeni s tem sporazumom, za vse TOZD podjetja ter uslug in storitev za druge stranke v okviru poslovanja predmeta podjetja. Podrobno so zadolžitve, pooblastila in delovne naloge skupnih služb določene s pogodbo med vsemi TOZD in skupnimi službami. Pogodba je priložna tega sporazuma in njegov sestavni del.

7. člen

Strokovne naloge, skupne posle za podjetje, posle med TOZD v podjetju in za TOZD navzven opravljajo skupne službe.

III. Organizacija podjetja

8. člen

Organizacija podjetja „Beti“ mora omogočiti normalno delovanje podjetja kot celote, vseh njegovih delov – TOZD, delovnih enot, služb, sektorjev itd. Dopolnjevati in prilagajati jo je potrebno potrebam in zahtevam nadaljnjega razvoja družbenih odnosov, proizvodnega procesa, pogojem in zahtevam tržišča ter rasti in skladnemu razvoju vseh TOZD.

9. člen

Podjetje „Beti“ sestavljajo v..... členu navedene TOZD in delovna skupnost skupnih služb, ki predstavljajo organizacijsko, tehnološko, ekonomsko in samoupravno

zaokroženo celoto.

Proizvodne TOZD delujejo kot celote z izmenskimi delomi in vključujejo proizvodno-režijska in redna vzdrževalna delovna mesta. Skupne službe imajo v svojem sestavu sektorje, enote, oddelke, delavnice in skupine, ki so podrobneje opredeljene v pogodbi iz 6. člena.

10. člen

Temeljne organizacije združenega dela določijo svojo notranjo organizacijo s svojimi normativnimi akti v skladu z opredeljenim predmetom poslovanja. Delovna skupnost skupnih služb mora za razširitev ali spremembo svojih dejavnosti izven pogodbe iz 6. člena dobiti predhodno soglasje pristojnega samoupravnega organa podjetja „BETI“.

11. člen

Za opravljanje poslov, ki so skupnega pomena za vse TOZD in podjetje kot celoto, se s tem sporazumom določa naslednja struktura skupnih služb:

1. **MARKETING** – služba: z ozirom na modnost osnovne proizvodne orientacije in sezonski značaj ciklusov proizvodnje vsebuje ta služba naslednje oddelke:

- služba tržnih informacij z aplikativno tržno raziskavo,
- služba propagande in reklame,
- služba razvoja in oblikovanja proizvodov, polproizvodov in surovin z vzorčno šivalnico in boutiq – prodajo,
- nabavna služba (doma in uvoz) s skladiščem surovin,
- prodajna služba (doma in izvoz), skladišče gotovih izdelkov in industrijske prodajalne.

2. **FINANČNO – RAČUNOVODSKA služba** ima v svojem sestavu:

- računovodstvo – stroškovno in finančno,
- interna banka (obračunsko mesto),
- služba za plan in analize,
- služba finančne revizije.

3. **TEHNIČNA služba** obsega:

- energetska služba (kotlarina in elektro-naprave),
- vzdrževalna služba na ravni podjetja z elektro, mehanično, gradbeno, mizarско in komunalno delavnico odn. službo,
- investicijsko službo,
- študij dela in časa z normirsko službo,
- službo standardizacije, tehnoloških sprememb in razvoja,
- pripravo dela s tehnološko in operativno smerjo.

4. **KADROVSKA IN SPLOŠNA SLUŽBA** obsega:

- službo zaposlovanja, plan kadrovskih potreb,
- službo za sistem delitvenih razmerij OD,
- pravne zadeve za podjetje in TOZD,
- izobraževanje delavcev (v širšem smislu),
- delovna zaščita, tehnično varstvo in protipožarna varnost,
- socialne, zdravstvene in rekreacijske dejavnosti,
- zavarovanje podjetja,
- služba za SLO in samozaščito.

Posebej sta v okviru podjetja v resorju kadrovske in splošne službe organizirani sledeči samostojni enoti odn. obračunski enoti:

- izobraževalni center s poklicno in srednjo tekstilno šolo odprtega tipa,
- obrat družbene preskrbe z obrati in enotami za prehrano, brivnico in česalnico ter počitniško dejavnost.

Enote za prehrano v dislociranih TOZD so v sestavu teh TOZD.

5. **ORGANIZACIJSKA SLUŽBA Z INFORMATIKO** obsega:

- službo splošne organizacije za organizacijo poslovanja, sistematizacijo delovnih mest in izdelavo organizacijskih predpisov,
- službo za študij organizacije podjetja in dela,
- elektronski računski center.

6. **SLUŽBA KONTROLE KVALITETE** se organizira funkcionalno kot integralna služba, organizacijsko pa deluje na ravni delovne organizacije in v posameznih TOZD.

- na ravni skupnih služb organizirajo vse TOZD skupno:
 - kemijski in fizikalni laboratorij,
 - vhodno kontrolo surovin, polizdelkov, izdelkov in pomožnega materiala ter utenzilij,
 - kontrolo kvalitete osnovne proizvodnje,
 - kontrolo kvalitete konfekcijskih izdelkov,
 - statistiko in analize kvalitete,
 - superkontrolo nad vsemi pregledovalnimi mesti.
- V posamezni TOZD so vključena v redni delovni proces pregledovalna mesta, ki so v sestavu delovnih mest vsake TOZD, funkcionalno pa opravljajo kontrolno funkcijo kvalitete na osnovi enotnih standardov in normativov kvalitete.

12. člen

Vse medsebojne odnose znotraj skupnih služb in odnose TOZD do teh služb in služb do TOZD se ureja s tem sporazumom in s pogodbo po 6. členu.

V novem dobovskem obratu tudi novi stroji (Foto: Sandi Mikulan)

IV. Samoupravljanje

1. SPLOŠNE DOLOČBE

13. člen

Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela upravljajo s pogoji, sredstvi in rezultati svojega tekočega in minulega dela neposredno in po svojih organih samoupravljanja, na ravni podjetja pa preko skupnih samoupravnih organov podjetja „BETI“.

14. člen

Delavci vseh TOZD in delovne skupnosti skupnih služb odločajo neposredno z referendumom na ravni podjetja o:

- spojitvi podjetja „BETI“ z drugimi delovnimi organizacijami,
- opustitvi posamezne osnovne proizvodnje dejavnosti „BETI“,
- o življenjsko pomembnih vprašanih socialne varnosti delavcev in drugih temeljnih vprašanih skupnega pomena, za katera tako odloči delavski svet podjetja s kvalificirano večino vseh delegatov iz TOZD.

Odločitev, ki je sprejeta z referendumom, je obvezna za vse delavce, organe in organizacije v podjetju. Vprašanje, sprejeto na referendumu, se ne more postaviti na dnevni red ponovno prej kot po poteku 6 mesecev od dneva izvedenega referenduma. Postopek in način izvedbe referenduma na ravni podjetja določa statut podjetja „BETI“.

15. člen

Delavci dela TOZD, ki pridobi z razvojem ustavne in zakonske pogoje, se lahko odločijo za organiziranje v novo TOZD. Delavci dveh ali več TOZD se lahko odločijo za združitev v novo enotno TOZD.

Pri razdelitvi obstoječih ali združitvi dveh ali več TOZD, se izvede postopek kot ob konstituiranju TOZD in organizacije združenega dela, ki ga predpisuje zakon.

Take, na novo in v okviru podjetja nastale TOZD, prevzamejo pravice in dolžnosti po tem sporazumu.

Posamezne TOZD se v okviru podjetja in na osnovi spoznanj in skupnih interesov lahko združijo v skupnost TOZD. Medsebojna razmerja v skupnosti TOZD uredijo s posebnim sporazumom.

16. člen

Delavci posamezne TOZD v podjetju „BETI“ se le z referendumom odločajo o izločitvi iz

podjetja. Postopek, potek in sklep o tem se izvede po zakonu.

17. člen

Delavski svet podjetja odloča ob soglasju delavskih svetov vseh TOZD in delavskega sveta delovne skupnosti skupnih služb o pripojitvi druge organizacije združenega dela k podjetju „BETI“ Metlika. Pripojena delovna organizacija pristaja na določbo tega sporazuma.

18. člen

Z dopolnili k temu sporazumu ali s posebnim sporazumom se TOZD lahko odločajo o vseh drugih združevanjih dela in sredstev. Pri tem se zlasti določijo:

- pravni status povezav,
- ekonomski odnosi,
- samoupravna razmerja,
- medsebojni odnosi in obveznosti,
- skupno ustvarjanje dohodka in udeležba v delitvi,
- izpolnjevanje družbenih obveznosti,
- opravljanje skupnih poslov, ki sledijo iz raznih oblik združevanja ali povezovanja,
- načrtovanje razvoja dejavnosti, zaradi katere prihaja do združevanj,
- drugi, za čiste račune pomembni elementi in odnosi.

19. člen

Če vlagajo sredstva v posamezno TOZD druge organizacije združenega dela ali druge osebe, se določijo medsebojni odnosi, pravice in obveznosti s posebno pogodbo ali s posebnim sporazumom.

Med TOZD, v katero se vlagajo takšna sredstva, in drugimi TOZD v podjetju „BETI“ se uredijo medsebojni odnosi, ki izhajajo iz takih vlaganj, s posebnim samoupravnim sporazumom.

20. člen

Ob pomoči vseh strokovnih služb, vodstev družbeno-političnih organizacij podjetja ter samoupravnih organov TOZD, skupnih služb in podjetja deluje za učinkovitejšo odvijanje vseh oblik samoupravljanja sekretariat organov upravljanja za samoupravno normativno dejavnost TOZD in skupnih služb.

2. NEPOSREDNO SAMOUPRAVLJANJE

21. člen

Delavci v podjetju „BETI“ Metlika imajo neposredno uredništvovanje in razvijanje svojega samoupravnega in torej družbeno-ekonomskega položaja za svojo temeljno in neodtujljivo pravico in dolžnost.

22. člen

O vprašanih, za katera tako določa statut vsake TOZD in delovne skupnosti skupnih služb ter statut podjetja, o katerih se morajo (razen z referendumom) delavci na drug ustrezen način neposredno izraziti, se odloča na zborih delovnih ljudi.

23. člen

Osnovna oblika neposrednega razpravljanja in odločanja ter soustvarjanja osnovnih odločitev v podjetju so **samoupravne delovne skupine**. Samoupravna delovna skupina se praviloma organizira za izmeno, trak, skupino delavcev v enotni delavnici, službi, ipd., kjer neposredno in skupno delajo, se lahko nemoteno in učinkovito sestajajo ter razpravljajo o svojem in skupnem delu, o delovanju TOZD, skupnih služb in podjetja kot celote.

Delovanje samoupravnih delovnih skupin je tudi oblika sestajanja zbora delovnih ljudi posamezne TOZD.

24. člen

Samoupravna delovna skupina omogoča delavcem, da aktivno sodelujejo v postopkih oblikovanja in sprejemanja samoupravnih odločitev, da dajejo predloge in postavljajo zahteve za reševanje svojih in skupnih vprašanj, da se podrobneje informirajo ter da nadzorujejo izvajanje sprejetih samoupravnih odločitev.

25. člen

Vsak delavec mora biti vključen v eno izmed samoupravnih delovnih skupin v TOZD.

Samoupravna delovna skupina se ustanovi za ožje delovno področje (izmeno, skupino, delavnico ipd.). Delavci izberejo izmed sebe vodjo samoupravne delovne skupine.

Samoupravne delovne skupine ustanavlja in odpravlja, razdružuje in združuje v nove delavske svete TOZD na predlog delavcev opredeljenega ožjega delovnega področja.

Kriteriji za ustanavljanje samoupravne delovne skupine so zlasti:

- možnost spremljanja rezultatov dela,
- izmensko delo ali skupno delo na traku, v delavnici ipd., kar naj omogoči delavcem neposredno samoupravno aktivnost,
- izdvojena organizacijska enota v okviru TOZD ali skupnih služb.

3. ORGANI UPRAVLJANJA V TOZD IN DELOVNI SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB

26. člen

Podpisnice tega sporazuma

Dobro obveščeni občani — dobri samoupravljalci!

so se sporazumele, da bodo imele naslednje organe upravljanja v TOZD:

1. ORGANI UPRAVLJANJA:

- a. DELAVSKI SVET temeljne organizacije združenega dela (DS TOZD),
- b. KOMISIJA za kadre in medsebojna razmerja,
- c. KOMISIJA za kršitve delovnih dolžnosti.

2. KOLEKTIVNI IZVRŠILNI ORGANI

- a. odbor za gospodarjenje
- b. odbor za dohodek in nagrajevanje
- c. odbor za varnost pri delu

3. INDIVIDUALNI IZVRŠILNI ORGAN (?)

- (variante!)
- . direktor TOZD
- . poslovodja TOZD
- . vodja TOZD
- . (drugo?) — ali je TOZD brez „vodje“ — v samoupravni strukturi

27. člen

Delovna skupnost skupnih služb ima enake organe upravljanja kot TOZD (DS del, skupnosti skupnih služb in obe komisiji).

Kolektivne izvršilne organe ustanovi delovna skupnost skupnih služb na osnovi spoznanj potreb in nujnega povezovanja ter koordinacije med službami. Obvezno pa ima skupen odbor za dohodek in nagrajevanje.

Individualni izvršilni organ delovne skupnosti skupnih služb je (variante:)

- a. glavni direktor podjetja
- b. pomočnik glavnega direktorja za koordinacijo skupnih zadev
- c. vsako leto eden od direktorjev služb (po členu, poglavje III. — kjer so določene posamezne službe znotraj skupnih služb od 1-6
- d. druge variante (?) .

28. člen

Poleg naštetih samoupravnih organov iz prejšnjih dveh členov lahko vsaka TOZD in skupne službe ustanovijo zaradi

specifičnosti razmer in poslovanja tudi druge samoupravne organe. Statuti TOZD in skupnih služb določajo organizacijo, področje dela in pristojnosti posameznega samoupravnega organa.

TOZD in skupne službe lahko glede na posebnosti v notranji organizaciji ustanovijo delovne enote in njihove ustrezne samoupravne organe ter določijo njihove pristojnosti in področja dela.

Če dve ali več TOZD ustanovijo skupnost TOZD, določijo s posebnim samoupravnim sporazumom tudi njene samoupravne organe, njihove pristojnosti in področja dela.

4. SKUPNI SAMOUPRAVNI ORGANI

29. člen

Temeljne organizacije združenega dela in delovna skupnost skupnih služb, združene s tem temeljnim samoupravnim sporazumom v podjetje „BETI“ Metlika so soglasne, da obstajajo v podjetju naslednji skupni samoupravni organi:

1. **ORGAN UPRAVLJANJA** – DELAVSKI SVET podjetja „BETI“

2. **KOLEKTIVNI IZVRŠILNI ORGANI:**

(varianta – s katero bi ločevali te organe že z nazivom od onih v TOZD: npr.:

centralni (odbor, komisija) odbor za podjetja ali – v TOZD – odbor – v podjetju – komisija – itd., ipd. (ali obratno)

– odbor za gospodarstvo, – odbor za dohodek in nagrajevanje,

– odbor za finančna vprašanja (UO interne banke),

– odbor za delovne in življenjske pogoje,

– odbor za kadre,

– odbor za splošne zadeve in informiranje,

– odbor za stanovanjsko politiko in stanovanjska vprašanja.

3. **KOLEKTIVNI NADZORNI ORGAN**

Odbor samoupravne delavske kontrole

A. DELAVSKI SVET podjetja „BETI“

30. člen

Delavski svet podjetja „BETI“ sestavljajo delegati vseh TOZD in skupnih služb. Delegate volijo delavci, združeni v TOZD in skupne službe na neposrednih in tajnih volitvah.

31. člen

Delavski svet podjetja „BETI“ ima članov. Vsako TOZD in delovno skupnost skupnih služb zastopa delegacija, ki šteje po delegatov.

Kandidatno listo delegatov predlagajo v vsaki TOZD delavci, organizirani v sindikalni organizaciji, ki organizira in vodi tudi predkandidacijsko in drugo politično aktivnost pred volitvami.

32. člen

Volitve v delavski svet podjetja „BETI“ razpisuje delavski svet podjetja.

33. člen

Delavski svet podjetja „BETI“ razpravlja in sklepa:

a. s soglasjem vseh delegacij (kvalificirana večina),

b. z navadno večino vseh delegatov,

c. z večino glasov prisotnih delegatov. Sklep pod c. je veljaven, če sta bili na seji prisotnih najmanj dve tretjini vseh delegatov, vendar iz vsake TOZD in skupnih služb najmanj po 2 delegata.

K a: DS podjetja s kvalificirano večino, odnosno s soglasjem večine v vseh delegacijah:

1. vsklajuje in sprejema dolgoročni, srednjeročni in letni gospodarski načrt podjetja;

2. sprejema skupni periodični in zaključni račun, odloča o inventurnih razlikah, o skupnih sanacijskih programih za posamezne TOZD, ki poslujejo z izgubo;

3. odloča o investiranju, kreditiranju in o drugih oblikah uporabe združenih finančnih sredstev;

4. odloča o združevanju v podjetju združenih sredstev z drugimi poslovnimi partnerji zaradi skupnega poslovanja, skupnih naložb ipd.;

5. odloča o opustitvi posamezne proizvodne dejavnosti, skupine proizvodov ali proizvodov, če bi to vplivalo na skupni poslovni uspeh;

6. določa poslovno politiko podjetja;

7. odloča o pripojitvi druge delovne organizacije k podjetju „BETI“ Metlika.

K b: Delavski svet podjetja z večino glasov vseh članov:

1. sprejema, spreminja in dopolnjuje statut podjetja in druge skupne splošne akte;

2. sprejema skupna stališča o zadevah, ki mu jih v razpravo predložita DS dveh ali več TOZD;

3. odloča o nakupu in prodaji objektov in nepremičnin ter stvari večje vrednosti družbenega standarda;

4. odloča o pristopu podjetja k družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom, ki

enotno vplivajo na poslovni uspeh celega podjetja;

5. voli in razrešuje skupne kolektivne izvršilne organe, druge občasne odbore ali komisije ter predstavnike podjetja v združenja, zbornice ipd.;

6. voli in razrešuje skupni individualni izvršilni organ – glavnega direktorja ter imenuje in razrešuje direktorje posameznih služb v skupnih službah;

7. razpisuje referendum v podjetju in volitve v samoupravne organe;

8. sprejema program narodne obrambe, SLO in samozaščite, določa sredstva in imenuje organe za te službe.

Delavski svet podjetja odloča tudi o drugih splošnih vprašanih skupnega pomena ter opravlja druge zadeve, ki jih določajo zakoni, statuti ali drugi samoupravni akti podjetja.

K c: Delavski svet podjetja lahko z večino glasov prisotnih delegatov sprejema druge sklepe priporočila, mnenja in predloge. V kolikor spozna med razpravo, da terja obravnavani predmet sklep z navadno večino vseh delegatov ali kvalificirano večino vseh delegacij, mora sklepanje o tem preložiti do seje, kjer je zahtevana večina podana.

B. KOLEKTIVNI IZVRŠILNI ORGANI

34. člen

Odbori (var. komisije) pri DS podjetja „BETI“ so skupni kolektivni izvršilni organi podjetja „BETI“. Odločajo samostojno v okviru svojih pristojnosti in v skladu z določili tega sporazuma, drugimi skupnimi samoupravnimi akti ter v okviru sprejete poslovne in gospodarske politike „BETI“. Nadzirajo izvajanje sklepov ter rezultate dela skupnih individualnih izvršilnih organov na svojem področju delovanja.

35. člen

Skupne kolektivne izvršilne organe podjetja voli in razrešuje DS podjetja. Posamezni odbori štejejo od 5 do 9 članov, ki iz svojih vrst izvolijo predsednika. Mandat članov skupnih kolektivnih izvršilnih organov je enak kot mandat DS.

36. člen

Pristojnosti odbora za gospodarstvo:

1. sprejema poslovne odločitve v okviru letnega gospodarskega načrta, in sicer:

– časovno krajše preusmeritve proizvodnje,

– splošne in posebne kupoprodajne pogodbe,

– preusmeritev prodaje na interesna področja,

– pogodbene kooperacijske odnose;

2. razpravlja in sklepa o inozemskih reklamacijah, tečajnih razlikah in drugih zunanjetrgovinskih problemih;

3. odobrava izbor posameznih projektov, ki se financirajo iz združenih sredstev, amortizacije ali investicijskega vzdrževanja po sprejetem skupnem programu, odobrava posamezne projekte izven programa skupnih vlaganj iz združenih sredstev in vsklajuje v soglasju s TOZD potrebe za dodatno združevanje sredstev;

4. odobrava najemanje in dajanje kreditov v okviru gospodarskega načrta;

5. vsklajuje mesečne proizvodne programe med TOZD;

6. obravnava mesečno izvrševanje gospodarskega načrta podjetja, spremlja gibanje stroškov in sprejema potrebne ukrepe;

7. odloča o zavarovanju družbene lastnine v uporabljajo vseh TOZD in skupnih služb v podjetju in o zavarovanju delavcev;

8. odobrava službena potovanja v inozemstvo za direktorje TOZD, direktorje sektorjev in glavnega direktorja, obravnava poročilo s teh potovanj in sprejema ustrezne ukrepe.

37. člen

Pristojnosti odbora za dohodek in nagrajevanje so:

1. obravnava skupne periodične obračune in skupni zaključni račun ter predlaga DS podjetja ukrepe za odpravo ugotovljenih pomanjklivosti;

2. vsklajuje mesečne in tromesečne obračune osebnih dohodkov s finančnimi rezultati in samoupravnimi sporazumi;

3. obravnava in odloča o spremembah osnove meril za oblikovanje OD po predhodnem soglasju TOZD;

4. v soglasju s TOZD upravlja s skupnim solidarnostnim skladom OD;

5. spremlja gibanja dohodka in OD po TOZD in predlaga njihovim DS ukrepe za skladnost gibanj z rezultati dela.

38. člen

Pristojnosti odbora za finančna vprašanja (UO interne banke) so:

1. obravnava in redno tromesečno obravnava premike, dobropise in bremepise na obračunskem mestu vsake TOZD v postavkah, ki se evidenčno vodijo za vsako TOZD po sprejemu otvoritvene bilance sredstev in virov sredstev TOZD in skupnih služb podjetja;

2. objavlja tromesečne bilance saldov posameznih postavk sredstev in virov sredstev ter predlaga notranja kratkoročna

posojila in prelivanje sredstev;
3. določa o okviru sprejetega gospodarskega načrta podjetja kreditno politiko med TOZD, predlaga DS TOZD kreditne posle navzven in ureja politiko internih obrestnih mer;

4. ureja druga vprašanja, ki nastanejo v zvezi z ustanovljeno interno banko, v soglasju s posameznimi TOZD in v skladu z gospodarskim načrtom podjetja.

39. člen

Pristojnosti odbora za delovne in življenjske pogoje so:

1. sprejema program skupnih preventivnih in sanacijskih ukrepov s področja delovne varnosti, ki obsega: varstvo pri delu, zdravstveno, socialno ter rekreativno varstvo ter požarno varnost in civilno zaščito. Program sprejema na podlagi predlogov in programov TOZD;

2. sprejema preventivne in sanacijske ukrepe na področju varstva okolja (zraka, vode in zemljišč);

3. obravnava težje in smrtne poškodbe, kolektivne nezgode, poročila o nesrečah pri delu, poročila inšpekcijskih služb ter službe varstva pri delu. Sprejema ustrezne ukrepe s teh področij;

4. v okviru sprejetih načrtov in smernic o rasti družbenega standarda zaposlenih delavcev skrbi za programsko koriščenje združenih sredstev sklada skupne porabe (počitniški domovi, družbena prehrana, rekreacijska in športna dejavnost ipd.).

40. člen

Pristojnosti odbora za kadre so:

1. sprejema v okviru gospodarskega načrta in srednjoročnih programov plan potreb po kadrih z višjo in visokošolsko izobrazbo. Potrjuje program priprave kadrov za delovna mesta od obratovodij naprej (vodje služb, enot, TOZD, direktorjev sektorjev in gl. direktorja);

2. vsklajuje programe TOZD in skupnih služb za srednje in druge kadre ter usmerja njihovo izobraževanje;

3. sprejema programe rednega, dopolnilnega in funkcionalnega izobraževanja ter specializacije. Odobrava koriščenje v ta namen združenih skupnih sredstev;

4. dodeljuje štipendije in odobrava študijske ugodnosti delavcem „Beti“.

41. člen

Pristojnosti odbora za splošne zadeve in informiranja so:

1. sprejema organizacijske predpise za enotno poslovanje v celotnem podjetju;

2. sprejema program reklamnih akcij in predračun sredstev

za reprezentanco. Obravnava poročila o izvajanju programa in kontrolira porabo sredstev za te namene;

3. sprejema ukrepe o varovanju družbene imovine in o varovanju poslovne tajne podjetja;

4. skrbi za razvoj učinkovitih oblik informiranja, nadzira izvajanja informacijske dejavnosti ter sprejema ustrezne ukrepe. Sodeluje z izdajateljskim svetom in uredniškim odborom glasila „Vezilo“;

5. sprejema program in predračun sredstev informativne dejavnosti ter nadzira porabo sredstev;

6. v okviru svojih pristojnosti rešuje vloge in prošnje, ki so naslovljene na podjetje ter imenuje zastopnika podjetja v različne organizacije in društva.

42. člen

Pristojnosti odbora za raziskave, izume in racionalizacije so:

1. usmerja raziskovalno, novatorsko in racionalizatorsko dejavnost;

2. razpisuje posamezne akcije iz prejšnje točke, obravnava rešitve in predloge ter odobrava nagrade iz skupnih, v ta namen združenih skupnih sredstev;

3. odloča o odškodninah za uspešne predloge novatorstva in racionalizatorstva, ki mu jih odstopijo TOZD, ker so pomembni za dve ali več TOZD;

4. sklepa o patentiranju izdelkov, modelov ali materialov ter predlaga DS podjetja nakup in prodajo patentov in licenc;

5. sprejema ukrepe za zaščito industrijske lastnine podjetja.

43. člen

Pristojnosti odbora za stanovanjsko politiko in stanovanjska vprašanja so:

1. sprejema predlog stanovanjske politike in smernice za njeno izvajanje po sprejetem programu stanovanjske graditve v TOZD in podjetju (za TOZD in skupne službe v Metliki). Program stanovanjske graditve sprejema DS v soglasju s TOZD;

2. dislocirane TOZD upravljajo in samostojno odločajo o stanovanjskih zadevah in vprašanjih v okviru dogovorjene enotne stanovanjske politike v podjetju;

del sredstev za stanovanjske namene združujejo vse TOZD za reševanje stanovanjskih vprašanj tistih delavcev na ključnih delovnih mestih, kot jih določa pravilnik o stanovanjskih razmerjih;

3. potrjuje vrstni red prosilcev stanovanja na osnovi predlogov komisij za kadre in medsebojna razmerja TOZD in skupnih služb, ki formirajo predloge po metodologiji, sprejeti v pravilniku o stanovanjskih razmerjih;

4. dodeljuje stanovanja iz družbenega fonda na podlagi sprejetega vrstnega reda prosilcev, ureja vprašanja preselitev, zamenjav in podobne zadeve s stanovanjskega področja;

5. odloča o dodeljevanju kreditov delavcem za individualno gradnjo in nakup stanovanj v okvirih sprejetega programa stanovanjske graditve in po metodologiji pravilnika.

C. ODBOR SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE (OSDK)

44. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole (OSDK) je skupni organ delavcev, organiziranih v TOZD. šteje članov, ki jih izvolijo neposredno delavci vsake TOZD in skupnih služb po paritetnem načelu. Mandat članov OSDK traja enak čas kot drugim organom upravljanja.

Član OSDK ne more biti, kdor ima po statutu TOZD in podjetja položaj odgovornega in vodilnega delavca ali je član kateregakoli samoupravnega organa podjetja.

Predsednika OSDK izvolijo člani iz svojih vrst.

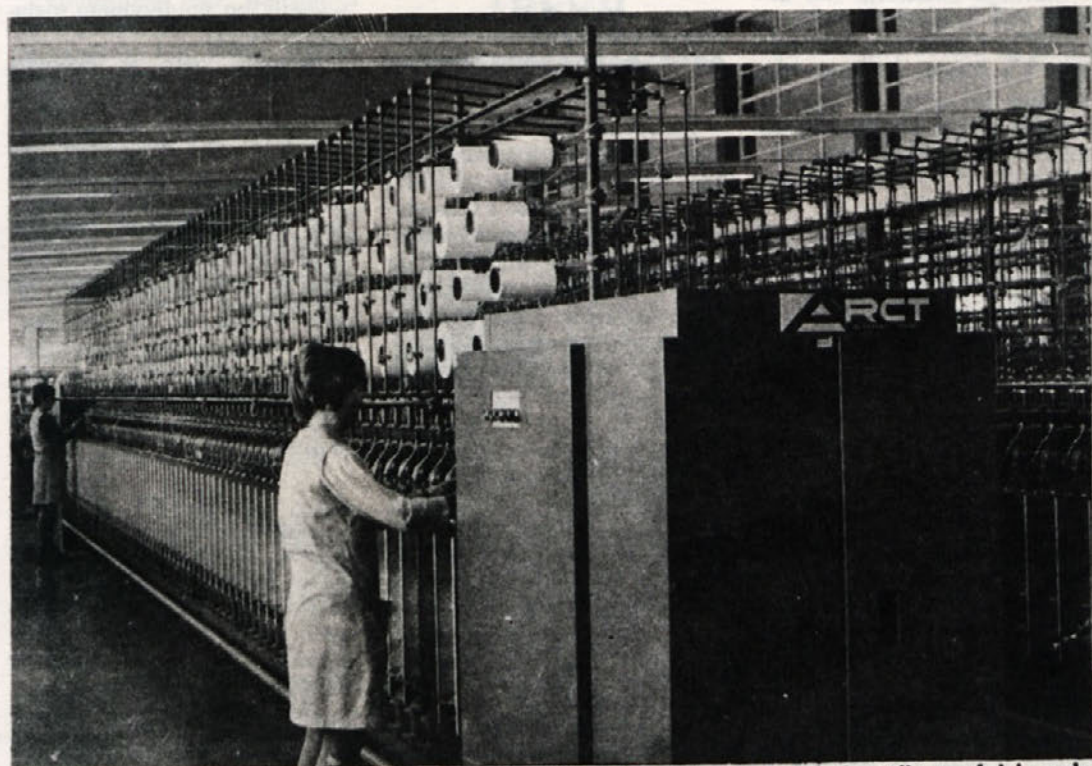
45. člen

OSDK deluje na vseh področjih poslovanja in samoupravljanja v podjetju, zlasti pa nadzira:

- izvajanje samoupravnih pravic in dolžnosti delavcev ter razvoj samoupravnih odnosov,
- izvajanje samoupravnih in drugih aktov ter sklepov,
- dopolnjevanje samoupravnih aktov,
- poslovanje z domačimi in tujimi poslovnimi partnerji,
- uporabo družbenih sredstev.

46. člen

OSDK obravnava problematiko s svojega področja na lastno pobudo, na pobudo posameznega delavca, samoupravne delovne skupine, samoupravnih

Velik del proizvodnje v metliškem obratu je že mehaniziran, tako da sodobni stroji zaposlujejo malo žive delovne sile. (Foto: R. Bačer)

organov, družbenopolitičnih organizacij, služb in organov družbeno-politične skupnosti. Odbor ima pravico zahtevati poročilo, tolmačenja in potrebno dokumentacijo od posameznika, strokovnih služb in samoupravnih organov.

47. člen

OSDK deluje na sejah. Svoje ugotovitve in predloge preda v obravnavo in ukrepanje pristojnim samoupravnim organom. OSDK mora o svojem delu občasno seznanjati zbore delovnih ljudi v TOZD in skupnih službah.

Postopek in način dela OSDK ureja statut podjetja.

V. Skupni individualni izvršilni organ

48. člen

Skupni individualni izvršilni organ podjetja je: GLAVNI DIREKTOR

49. člen

Glavni direktor je voljen organ, ki samostojno opravlja in izvršuje pravice in dolžnosti na določenem delovnem področju na osnovi ustave, zakonov, tega sporazuma, statuta in drugih skupnih samoupravnih aktov ter po sklepih delavskega sveta podjetja „BETI“ in sklepih drugih skupnih kolektivnih organov upravljanja.

50. člen

Glavnega direktorja voli delavski svet podjetja po postopku, ki ga določa zakon in statut. Kandidate predlaga DS razpisna komisija po javnem razpisu in po pogojih, ki so določeni v statutu podjetja.

51. člen

O predčasni razrešitvi gl. direktorja odloča DS podjetja na predlog komisije za presojo zahteve za predčasno razrešitev ob pogojih, ki jih določa statut podjetja.

52. člen

Glavni direktor je zakoniti zastopnik podjetja in ima kot skupni individualni izvršilni organ zlasti te pristojnosti:

1. vodi poslovanje podjetja,
2. koordinira delo direktorjev TOZD in direktorjev sektorjev skupnih služb,
3. vodi in organizira delo skupnih služb (ali var. iz čl. . . .),
4. izvršuje ali organizira izvrševanje sklepov DS podjetja in drugih skupnih samoupravnih organov.

5. skrbi za zakonitost dela in za izpolnjevanje zakonskih obveznosti podjetja kot celote.

53. člen

Glavni direktor je samostojen pri delu in za svoje delo odgovarja DS podjetja. Zlasti je odgovoren:

1. za pripravo in oblikovanje dolgoročnega razvojnega programa podjetja,
2. za koordinacijo dela ned TOZD pri uresničevanju letnega gospodarskega načrta podjetja,
3. za delo in poslovanje skupnih služb,
4. za zakonitost poslovanja podjetja kot celote ter za izvrševanje določil tega sporazuma in drugih skupnih samoupravnih aktov,
5. za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov,
6. za pravočasno informiranje delovne skupnosti o delu podjetja,
7. za organizacijo dejavnosti narodne obrambe in samozščite ter za varovanje poslovne in vojne tajne.

54. člen

TOZD so sporazumne, da ima glavni direktor pravico zadržati izvršitev vsakega akta ali sklepa TOZD in skupnih organov podjetja, če meni, da so v nasprotju z zakonskimi predpisi, s tem sporazumom in drugimi samoupravnimi akti. V tem primeru obvesti takoj DS podjetja ali drug ustrezen organ upravljanja v podjetju ali v TOZD, da bi se stanje odpravilo.

VI. Skupni posli

55. člen

Zaradi uresničevanja skupnih ciljev TOZD in skupnih služb, združenih v podjetje „BETI“, določajo podpisnice s tem sporazumom vrsto in obseg poslov, ki so skupni, ki jih upravljajo skupni samoupravni organi podjetja in izvršujejo skupne službe.

TOZD so sporazumne, da se lahko posamezne skupne dejavnosti organizirajo tudi skupno z drugimi zainteresiranimi organizacijami, združenji ali zbornicami, kar se določi in uredi z dodatkom k temu sporazumu po postopku in na način, ki velja za sprejem in dopolnitve ter spremembe tega sporazuma.

56. člen

Skupni posli za vse TOZD in podjetje kot celoto so:

1. zastopanje,
2. planiranje, raziskave, kreacija in razvoj,
3. marketing službe in posli,

4. sredstva, dohodek in skladi, osebni dohodki, knjigovodstvo in zaključni račun,

5. kadri in medsebojna razmerja delavcev v združenem delu,

6. informiranje,

7. splošni posli,

8. narodna obramba in samozščita,

9. samoupravni akti.

Skupni posli naštetih področij poslovanja so podrobno določeni v poglavjih VII. do XV. tega sporazuma.

57. člen

Skupni posli so tudi tisti, ki so določeni v skupnih samoupravnih aktih, drugih samoupravnih sporazumih ali posebnih dogovorih med TOZD. Ena ali več TOZD se lahko sporazumejo s skupnimi službami, da te opravljajo tudi druge posamezne zadeve iz pristojnosti TOZD.

58. člen

Zadeve, ki s tem sporazumom niso opredeljene kot skupni posli, se opravljajo v TOZD.

V tem sporazumu in drugih skupnih samoupravnih aktih se z opredelitvijo skupnih poslov konkretno določi obseg poslov, ki se opravljajo v TOZD ali v skupnih službah. Hkrati se določi koordinacija in postopek upravljanja teh poslov.

59. člen

Skupni posli se opravljajo na osnovi letnih programov dela, ki jih sprejme delavski svet podjetja po predhodnem soglasju DS TOZD.

Program dela je osnovna vsebina pogodbe med TOZD in skupnimi službami.

TOZD se obvezujejo, da bodo za opravljanje skupnih poslov tekoče zagotovile potrebna sredstva. Končni obračun se opravi na osnovi opravljenega dela po postavkah pogodbe ob ZR podjetja.

60. člen

TOZD imajo pravico in dolžnosti sodelovati pri opravljanju skupnih poslov.

61. člen

Skupni organi upravljanja in organi upravljanja v TOZD imajo pravico in dolžnost kontrolirati, ali se opravljajo skupni posli v okviru sprejete poslovne politike, smernic in interesov TOZD in podjetja kot celote.

Skupne službe so dolžne periodično ali na zahtevo poročati skupnim organom ali posameznim TOZD o uspešnosti upravljanja skupnih poslov.

VII. Zastopanje podjetja

62. člen

Glavni direktor kot skupni individualni izvršilni organ je zakoniti zastopnik podjetja „BETI“ in podpisuje v njegovem imenu.

Podjetje zastopajo in podpisujejo tudi direktorji sektorjev v skupnih službah v mejah pristojnosti, ki so določene s statutom podjetja. Direktorji sektorjev so vodilni delavci.

63. člen

Statut podjetja določa tudi druge podpisnike, ki imajo pravico podpisovanja in sopsopisovanja za podjetje iz delokroga delovnega mesta, ki ga zasedajo. Glavni direktor lahko da splošno ali posebno pooblastilo za podpisovanje in zastopanje tudi drugim delavcem podjetja.

64. člen

V razmerjih med TOZD in med TOZD ter podjetjem zastopa in podpisuje za TOZD direktor temeljne organizacije združenega dela.

65. člen

TOZD pooblašajo skupne samoupravne organe in skupne službe podjetja, da sklepajo pogodbe s tretjimi osebami za račun ene ali več TOZD ali za podjetje kot celoto v okviru pooblastil po tem sporazumu, vendar le v imenu podjetja.

Ne glede na določilo v prejšnjem odstavku tega člena pa TOZD lahko sklepajo pogodbe s tretjimi osebami, če so za to pooblaščenec v skladu s pooblastilom.

66. člen

Skupne službe samostojno urejajo poslovna razmerja, ki ne presegajo okvira gospodarskih načrtov TOZD in podjetja ter sprejete poslovne politike za poslovno leto. O poslovnih rezultatih in problematiki obveščajo TOZD in skupne samoupravne organe podjetja. Pri sklepanju pogodb izven sprejete poslovne politike oz. gospodarskih načrtov TOZD in podjetja pa morajo imeti skupne službe predhodno pooblastilo pristojnih skupnih samoupravnih organov prizadetih TOZD oz. podjetja.

67. člen

Glavni direktor podpisuje pogodbe o nakupu in prodaji nepremičnin po sklepu DS podjetja in pogodbe o nakupu in prodaji osnovnih sredstev in objektov družbenega standarda

na podlagi sklepa pristojnega samoupravnega organa.

VIII. Planiranje, raziskave, kreacije in razvoj

68. člen

Vsaka TOZD sprejema smernice in določa cilje svojega dolgoročnega in srednjeročnega načrta.

Podpisnice tega sporazuma se obvezujejo, da bodo svoje sprejete dolgoročne in srednjeročne načrte med seboj vsklajevale in oblikovale skupen načrt dolgoročnega in srednjeročnega razvoja podjetja.

Skupen načrt razvoja podjetja mora omogočiti razvoj vseh temeljnih organizacij združenega dela skladno z razpoložljivimi sredstvi.

69. člen

Dolgoročni in srednjeročni načrti morajo obvezno vsebovati finančno konstrukcijo njihove realizacije. Iz te mora biti razvidno zlasti: katera vlaganja se krijejo iz sredstev TOZD, iz sovlaganj drugih TOZD, iz sredstev, združenih po tem sporazumu oz. iz sredstev vlagateljev izven podjetja.

70. člen

TOZD in podjetje kot celota uresničujejo svoje dolgoročne in srednjeročne načrte s sprejetjem in izvrševanjem letnih gospodarskih načrtov vseh TOZD in s skupnim gospodarskim načrtom podjetja.

Podlaga za letne gospodarske načrte so:

potrebe družbene skupnosti, izražene v zahtevah tržišča, optimalno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, težnja delovne skupnosti za delo pod čimboljimi delovnimi pogoji, doseganje čimboljših ekonomskih učinkov ter nadaljnja rast osebnega in družbenega standarda.

Z letnimi gospodarskimi načrti določajo TOZD in podjetje kot celota naloge, ukrepe in sredstva za uresničevanje načrtovanih ciljev.

71. člen

Skupne službe sestavljajo predloge dolgoročnih, srednjeročnih in letnih načrtov na podlagi sprejetih smernic in ciljev TOZD in podjetja ter jih posredujejo pristojnim organom v obravnavo in sprejem.

Skupne načrte vsklajuje in sprejema DS podjetja v soglasju s TOZD. Načrte TOZD sprejemajo DS TOZD.

72. člen

Skupne službe so dolžne periodično ali na zahtevo pristojnih organov poročati o izvrševanju sprejetih načrtov. Pristojni organi TOZD in podjetja nadzirajo na osnovi teh poročil in lastne ocene uresničevanja načrtov in sprejemajo ustrezne ukrepe.

73. člen

TOZD so soglasne, da opravljajo kreacijski oddelek in razvojne službe skupno z delavci v TOZD in skupnih službah skupne tržne, razvojne kreacijske, oblikovalne, modne in druge raziskave za pridobivanje, osvajanje in izvirne storitve v surovinah, polizdelkih, izdelkih, tehnologiji in tehniki, organizaciji in ekonomiki, kadrov in samoupravnih odnosov.

V TOZD in podjetju ob dano primerno priznanje za uspešne stvaritve na teh področjih raziskovanj in aplikacij znanstvenih in tehnoloških ter kreativnih storitev. Pravočasno in popolno informiranje ter razvoj zdravih ambicij za napredek v znanju in odnosih ter uporabnost dosežkov in naporov bodo podprti in stimulirani.

Skupni programi raziskav v TOZD in podjetju so sestavni del letnih gospodarskih načrtov ter dolgoročnih in srednjeročnih usmeritev.

IX. Marketing službe in posli

74. člen

Podpisnice tega sporazuma so soglasne, da bodo za nje in za podjetje kot celoto marketing — posle v širšem smislu opravljale skupne službe v okviru sprejetih gospodarskih načrtov.

TOZD so sporazumne in pooblaščajajo skupne službe, da skupno s TOZD opravljajo za nje tudi tiste komercialne posle, ki sicer presegajo okvir sprejetih načrtov, pa spadajo v okvir dejavnosti posameznih TOZD. To je mogoče izvajati tedaj, če širjenje take dejavnosti ne ogroža osnov drugih TOZD ali skupnih interesov vseh TOZD v podjetju.

Skupne službe so dolžne opravljati komercialne posle in marketing službe tako, da se doseže čimboljši poslovni uspeh za TOZD in podjetje.

75. člen

Povezovanje posameznih TOZD in podjetja pri celokupnih razvojnih težnjah vsake TOZD in podjetja k vedno boljšim in novim modernim stvaritvam terja še prav posebno

skrb in pozornost raziskavi trga in modni novosti, vsled česar vse TOZD in podjetje še posebej negujejo to dejavnost v skupnem interesu.

76. člen

Komercialni posli v ožjem pomenu, ki jih opravljajo skupne službe, so predvsem:

1. raziskava tržišča,
2. nabava na domačem in tujem trgu ter skladiščenje surovin, polizdelkov, pomožnega materiala, utenzilij ter rezervnih delov,
3. prodaja na domačem in tujem trgu, skladiščenje gotovih izdelkov in industrijske prodajalne,
4. sprejemanje in oddajanje naročil za storitve in usluge,
5. opravljanje skladiščnih in prevoznih poslov,
6. reševanje ter vlaganje reklamacijskih zahtevkov,
7. organiziranje in izvajanje ekonomske propagande.

77. člen

V okviru svoje dejavnosti in razpoložljivih sredstev sklepajo komercialne posle TOZD med seboj samostojno ali s sodelovanjem skupnih služb.

X. Sredstva dohodek in skladi. Osebni dohodki, knjigovodstvo in zaključni račun

A. SREDSTVA

78. člen

TOZD samostojno razpolagajo s sredstvi, ki jih imajo v up-

ravljanju ter pridobivajo, ugotavljajo in delijo dohodek v skladu z določili tega sporazuma.

V priloženi analizi, ki je sestavni del tega sporazuma, je prikazana in opravljena razdelitev sredstev in virov sredstev na TOZD in skupne službe od ustanovitve, odnosno priključitve posameznih obratov.

Razdelitev sredstev in virov sredstev se ob podpisovanju tega sporazuma sprejme po stanju zaključnega računa z dnem 31. 12. 1972. Po enaki metodi se za otvoritveno stanje za vsako posamezno TOZD in skupne službe, 1. 1. 1974, prištejejo sredstva in viri sredstev po zaključnem računu za 1973.

79. člen

TOZD razpolagajo z osnovnimi sredstvi, skrbijo za njihovo gospodarno uporabo, vzdrževanje, zavarovanje in obnovo ter samostojno odločajo o prometu z njimi. V prometu z osnovnimi sredstvi imajo TOZD v podjetju predkupno pravico.

80. člen

TOZD so sporazumne, da bodo za nove naložbe združevala sredstva amortizacije in ostanka dohodka, namenjenega za poslovni sklad v višini, za katero se bodo zedinile in jo določile v letnem gospodarskem načrtu podjetja.

Združena sredstva se črpajo v skladu z dolgoročnimi, srednjeročnimi in z letnimi programi vlaganj, ki jih sprejme DS podjetja v soglasju s TOZD.

81. člen

Obveznosti, ki jih ima podjetje na dan ustanovitve TOZD in delovne skupnosti skupnih služb in se dokončno ugotovijo tudi z upoštevanjem stanja po ZR 1973, krijejo TOZD in skupne službe iz družbenih

Obrat družbene preskrbe dela že vrsto let in zaposleni v metliškem obratu so z njim zadovoljni. Topel obrok hrane med delom je za marsikoga tudi glavni dnevni obrok, kajti žene skuhamo kosilo šele po službi v poznem popoldnevu. (Foto: R. Bačer)

sredstev. Sredstva se združujejo na način, opisan v prejšnjem členu.

82. člen

TOZD so sporazumne, da se obratna sredstva vodijo na skupnem žiro računu. Evidenčno se obratna sredstva in njihovi viri vodijo v interni banki po TOZD in za skupne službe.

TOZD samostojno gospodarijo z obratnimi sredstvi na način, ki je dogovorjen za delovne interne banke.

Var.: (?) zaloge in vrednote teh — po variabilnih stroških,

— po notr. planskih cenah,
— vpliv ene ali druge variante(?)

- a. — za posamezno TOZD
- b. — za podjetje kot celoto

83. člen

S skupnimi in združenimi obratnimi sredstvi poslujejo za vse TOZD skupne službe po načelih enakopravne obravnave in udeležbe vsake TOZD in skupnih služb. Ta obratna sredstva so zajeta v zalogah skupnih skladišč, pri dobaviteljih in kupcih ter na žiro računu.

84. člen

TOZD so sporazumne, da se z letnim gospodarskim načrtom TOZD in podjetja določijo potrebna obratna sredstva in predvidi najmanjše kreditov za manjkajoča sredstva.

85. člen

TOZD soglašajo, da se ustvarjena devizna sredstva vodijo na skupnem deviznem računu podjetja. Njihova uporabnost se določi z letnim gospodarskim načrtom.

B. DOHODEK

86. člen

Delavci v TOZD ustvarjajo dohodek z lastnim delom, dopolnjenim z delom delavcev skupnih služb. Dohodek v TOZD se ugotavlja po notranjih planskih cenah, ki so določene z letnim gospodarskim načrtom. Elementi formiranja notranje planske cene so zlasti:

- normativ porabe sredstev, materiala, energije in pomožnega materiala in drugih materialnih pogojev za proizvod,
- dodana vrednost živega dela.

Tržni uspeh vsake TOZD se odrazi v proporcionalni udeležbi na skupnem dohodku, ustvarjenem v podjetju kot rezultat skupnega dela. Proporce udeležbe določa letni gospodarski načrt. Instrumenti letnega gospodarskega načrta, ki urejajo pridobivanje dohodka za posamezno TOZD, morajo zagotoviti enake pogoje poslo-

vanja vsem TOZD in skupnim službam.

(var.: ? — druge rešitve in merila — po udeležbi v skupnem

- dohodku podjetja?)
- produktivnost
- rentabilnost
- učinkovitost naložb itd.

87. člen

TOZD so sporazumne, da se zakonske in pogodbene obveznosti poravnajo skupno za vse podjetje. S skupnim zaključnim računom se ugotavlja ustvarjeni dohodek za podjetje in razdeli na vse TOZD (in na del za skupne službe? — var.!) po merilih iz prejšnjega člena.

88. člen

Vsaka TOZD (in skupne službe) ugotavlja doseženi dohodek z internim zaključnim računom na osnovah delovanja dogovorjenega notranjega tržišča.

TOZD delijo doseženi dohodek iz predhodnega odstavka na osebne dohodke in sklade.

C. SKLADI

89. člen

TOZD formirajo in upravljajo s skladi samostojno.

TOZD so se sporazumele, da bodo del dohodka združevale v naslednje skupne sklade:

1. poslovni sklad,
2. rezervni sklad,
3. solidarnostni sklad,
4. sklad skupne porabe,
5. sklad za stanovanjsko gradnjo.

S skupnimi skladi upravljajo TOZD preko skupnih organov upravljanja in skladno s tem sporazumom. Strokovne naloge pri realizaciji programov koriščenja sredstev skupnih skladov upravljajo skupne službe.

90. člen

Višino sredstev, ki jih bo posamezna TOZD (obvezno?) združila v skupne sklade, določijo TOZD sporazumno z letnim gospodarskim načrtom in obračunajo s skupnim zaključnim računom.

91. člen

TOZD se obvezujejo, da bodo sredstva po letnem gospodarskem načrtu za:

- poslovni
 - rezervni in
 - solidarnostni sklad
- združevale v skupne sklade. Sredstva, združena v teh skladih, se evidenčno vodijo po posameznih TOZD tako, da je vedno mogoče ugotoviti, koliko sredstev je posamezna TOZD združila.

92. člen

Namen in uporabo poslovne in rezervnega sklada določijo zakonski predpisi.

Vsakdanji utrip Metlike v zadnjih jesenskih dneh (Foto: R. Bačer)

Solidarnostni sklad je namenjen za posojila, dotacije in sanacije posamezne TOZD.

93. člen

TOZD so soglasne, da bodo združevale del dohodka, dogovorjen in določen za vsako TOZD z gospodarskim načrtom, v sklad skupne porabe za kritje skupnih potreb, zlasti pa za:

1. investicijska vlaganja v objekte družbenega standarda,
 2. kritje stroškov v zvezi z vzdrževanjem teh objektov,
 3. financiranje skupnih akcij rekreacije delavcev podjetja,
 4. financiranje strokovnega in družbenega izobraževanja kadrov,
 5. dajanje dotacij družbenopolitičnim organizacijam in društvom,
 6. financiranje drugih skupnih potreb delavcev, ki se lahko krijejo iz tega sklada, in za
 7. nagrade jubilatov dela.
- Posamezna TOZD samostojno razpolaga z denarnimi sredstvi sklada skupne porabe, ki jih ni združila. Sredstva sklada se vodijo na skupnem računu, evidenčno pa po TOZD in jih le-te lahko koristijo za kritje potreb delavcev v TOZD.

94. člen

Podpisnice tega sporazuma vseh TOZD in skupnih služb v Metliki soglašajo, da združujejo v skupni sklad za stanovanjsko izgradnjo vsa sredstva po enotnem prispevku na OD, za katerega se vse TOZD dogovorijo pri sprejemanju letnega gospodarskega načrta. Tako združena sredstva se uporabljajo za gradnjo in nakup stanovanj ter za posojila individualnim graditeljem.

Stanovanja in posojila se delijo po vrstnem redu prosilcev, ki je enoten za vse TOZD in skupne službe v Metliki.

95. člen

Dislocirane TOZD samostoj-

no razpolagajo s tistim delom enotno sprejetega prispevka za stanovanjsko graditev, ki ostane po združitvi dela sredstev za zidavo in nakup stanovanj ter posojila delavcem na ključnih delovnih mestih v podjetju. Sklep o višini združenih sredstev iz dislociranih TOZD sprejme DS podjetja v soglasju z vsemi TOZD.

Dislocirana TOZD lahko posodi ves svoj stanovanjski prispevek v skupna združena sredstva za več let, da bi si s tem pridobila pravico do enakih solidarnostnih posojil drugih TOZD za večje stanovanjske načrte.

96. člen

TOZD lahko del dohodka, s katerim samostojno razpolaga, na meni za stanovanjsko graditev ali nakup stanovanj. Tako pridobljena stanovanja dodeljuje delavcem TOZD po vrstnem redu prosilcev iz TOZD. Lista vrstnega reda prosilcev v TOZD je izveček iz enotnega vrstnega reda v podjetju.

97. člen

Sredstva za stanovanjsko gradnjo se vodijo na skupnem računu, evidenčno pa so ločena po TOZD in v skupne službe. Iz evidence je vedno razvidno:

- koliko sredstev je TOZD združila,
- s kolikimi sredstvi TOZD samostojno razpolaga,
- kolikšna sredstva je dodatno izločila iz dohodka.

D. OSEBNI DOHODKI

98. člen

TOZD so sporazumne, da se v podjetju ustvarja in deli osebni dohodek po enotnih merilih, ki so izražena: 1. v enotnem vrednotenju delovnih mest, 2. v enotnem sistemu normativov dela, 3. v enotnem sistemu merjenja učinka, 4. v enotnem sistemu dodatkov,

5. v enotnih kriterijih udeležbe minuloga dela.

Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka, ki ga sprejemajo TOZD v podjetju, podrobnejše ureja enoten sistem dohodka in osebnega dohodka.

99. člen

Politiko ustvarjanja in delitve osebnega dohodka določi vsakoletni gospodarski načrt podjetja. Z gospodarskim načrtom se določijo tudi razponi gibanja OD v TOZD.

TOZD samostojno gospodarijo in delijo ustvarjeni dohodek na osebni dohodek in sklade v okviru razponov, določenih z letnim gospodarskim načrtom.

100. člen

K družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom o delitvi dohodka in osebnega dohodka pristopa podjetje kot celota.

E. KNJIGOVODSTVO IN ZAKLJUČNI RAČUN

101. člen

TOZD so soglasne, da bodo imele v smislu zakonskih predpisov skupno knjigovodstvo. To mora vsaki TOZD omogočiti pregled in vpogled v stanje in zagotoviti podatke o poslovanju vsake TOZD in delovne skupnosti skupnih služb. Obdelava vseh finančnih podatkov in rezultatov poslovanja se opravlja za vse TOZD po enotnem sistemu.

102. člen

V skupnem samoupravnem aktu (pravilnik o knjigovodstvu) se določijo: vrste, roki in načini inventure, odgovornost oseb, ki opravljajo inventure ter načini likvidiranja inventurnih razlik.

Pravilnik o knjigovodstvu določa tudi način vodenja knjigovodstva, vrste poslovnih knjig ter odgovorne osebe za ažurnost ter likvidacijo listin.

103. člen

TOZD so sporazumne, da bodo sestavljale za obračun in urejanje odnosov z družbeno skupnostjo in poslovnimi partnerji, skupen zaključni račun in skupne periodične obračune za podjetje kot celoto.

104. člen

Vsaka TOZD v podjetju sprejema za notranji obračun svoj interni zaključni račun in interni periodični obračun. Ta mora vsebovati zlasti podatke o ugotavljanju in obračunu celotnega dohodka, njegovo delitev, podatke o sredstvih TOZD, o gibanju osebnih dohodkov in

sredstev na skladih, s katerimi samostojno razpolaga TOZD.

Strokovne naloge v zvezi s sestavljanjem internega zaključnega računa in periodičnega obračuna opravljajo skupne službe.

Interne periodične obračune ter interne zaključne račune morajo skupne službe predložiti v razpravo in sprejem TOZD pred sprejemom periodičnih obračunov in zaključnega računa podjetja.

Finančne akte iz tega člena za TOZD sopolpisujeta direktor TOZD in direktor finančno-računovodske službe podjetja.

XI. Kadri in medsebojna razmerja delavcev v združenem delu

105. člen

Podpisnice tega sporazuma pooblaščajo skupne službe, da opravljajo za nje in za podjetje strokovne posle na področju načrtovanja kadrov in medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu v obsegu, kot ga določa ta sporazum. Skupni posli v smislu prejšnjega odstavka so zlasti: 1. načrtovanje kadrov, 2. izobraževanje in štipendiranje, 3. urejanje medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu, 4. delovno, zdravstveno in socialno varstvo, 5. družbeni standard.

106. člen

Na podlagi dolgoročnega načrta podjetja in dolgoročnih potreb TOZD načrtujejo skupne službe potrebe po kadrih.

Skupne službe so dolžne letne načrte po kadrih v TOZD vskladiti in združiti v letnem načrtu kadrov podjetja. Pripravo kadrov na podlagi letnega načrta podjetja in tekočih zahtev TOZD izvršujejo skupne službe.

107. člen

Vse naloge na področju izobraževanja, strokovnega izpopolnjevanja ter štipendiranja vseh vrst kadrov opravljajo skupne službe na podlagi sprejetih načrtov ter tekočih potreb in zahtev TOZD.

108. člen

Vse strokovne naloge v zvezi z začetkom in prenehanjem delovnega razmerja, pripravništvom, počitniško prakso in civilno-pravnim razmerjem opravljajo skupne službe. Uvajanje na delovno mesto po TOZD opravijo te same.

109. člen

TOZD so, izhajajoč iz pravic delavcev podjetja do minulega dela sporazumne, da delavcem ne more prenehati delovno razmerje zaradi tehnoloških in organizacijskih sprememb.

TOZD in podjetje kot celota bodo v primerih iz prejšnjega odstavka zagotovili delavcem iz prejšnjega odstavka delovno mesto v podjetju ali drugi delovni organizaciji.

110. člen

Strokovne naloge v zvezi s prehodom delavca iz ene v drugo TOZD opravljajo skupne službe.

111. člen

Strokovne naloge s področja delovnega, zdravstvenega in socialnega varstva ter družbenega standarda opravljajo skupne službe.

112. člen

TOZD pooblaščajo skupne službe, da jih zastopajo v zadevah iz medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu pred pravosodnimi, upravnimi in drugimi organi.

113. člen

(var. A) povezana s tč. 4 – „Kadrovska in splošna služba“ v poglavju „Organizacija podjetja“).

Izobraževalno in vzgojno dejavnost za poklice v osnovni dejavnosti podjetja organizirajo TOZD sporazumno v skupnem izobraževalnem centru pri podjetju (šoli). Izobraževalni center (šola) je odprtega tipa in prevzema v učno-vzgojni proces tudi učence za druge delovne organizacije. DS podjetja v sporazumu z vsemi TOZD in na predlog sveta izobraževalnega centra potrjuje kalkulativne osnove za ceno izobraževanja za učence v podjetju in drugih podjetij tekstilne stroke.

Pri izobraževalnem centru deluje tudi oddelek srednje tehnične tekstilne stroke kot dislocirani oddelek TTSS Kranj.

V skladu z razvojem odnosov in razvojem učno-vzgojne dejavnosti se po sklepu DS podjetja in po sporazumu z vsemi TOZD in svetom izobraževalnega centra (šole) lahko razširja dejavnost še na druge sorodne poklice in stopnje šol, za katere obstajajo objektivni pogoji. Statutne spremembe te vrste se urejajo z dodatkom k temu sporazumu.

(var. B):

Ožje pojmovano vzgojno-izobraževalno dejavnost za poklice in tehnike v okviru osnovne dejavnosti podjetja organizirajo TOZD sporazumno v „POSEBNI TEMELJNI

ORGANIZACIJI ZDRUŽENEGA DELA“ – (PTOZD)

(sledijo vsebine iz člena po varianti A).

(Opomba: Če se sprejme var. A ali B ali kakšna druga, spada seveda določbe teh določil smiselno tudi v vsa druga poglavja, ki se jih tičejo).

114. člen

Obrat družbene preskrbe (ali potrebne v tem (XI.) poglavju še kakšne podrobnejše določbe o družbeni prehrani, počit. domovih, event. jutrišnji ambulanti itd.)?

XII. Informiranje

115. člen

Poslovanje in upravljanje TOZD in podjetja je javno ter podrejeno neposredni kontroli članov delovne skupnosti in družbenem nadzoru.

Člani delovne skupnosti, delovne skupine, samoupravni organi TOZD in skupni samoupravni organi ter zlasti vsi odgovorni vodje imajo pravico in dolžnost informiranja o upravljanju in poslovanju.

116. člen

Podpisnice tega sporazuma so soglasne, da se organizira in skupno opravlja informativna dejavnost o upravljanju in skupnih poslih po tem sporazumu, zlasti o materialno-finančnem stanju podjetja in vsake TOZD ter skupnih služb. Strokovne naloge s tega področja opravljajo skupne službe.

TOZD opravljajo in organizirajo informiranje delavcev v TOZD preko svojih odgovornih delavcev in organov. Informiranje zajema organizirane pretoke informacij do delovnih skupin, samoupravnih organov in skupnih organov v podjetju, tudi o poslovanju in zadevah, ki jih TOZD samostojno urejajo.

Vsi odgovorni delavci in organi ter zlasti družbenopolitične organizacije skrbijo še posebej tudi za tok informacij od delavca do organov.

117. člen

Podpisnice sporazuma so soglasne, da je informativna dejavnost izven podjetja za TOZD in podjetje zadeva skupnega pomena in se opravlja enotno preko skupnih organov in skupnih služb ob aktivnem sodelovanju TOZD.

118. člen

Informativno dejavnost v TOZD in podjetju se izvaja zlasti v naslednjih oblikah: 1.

preko samoupravnih delovnih skupin, 2. na sestankih samoupravnih organov, 3. na sestankih družbeno-političnih organizacij in društev, 4. preko vseh oblik načrtnega in strokovnega kadra.

Podpisnice sporazuma so soglasne, da se kot skupno informacijsko sredstvo izdaja glasilo delovne skupnosti „Veziло“ in druge občasne publikacije.

119. člen

V skladu s tem sporazumom se določijo s splošnim skupnim aktom informacijska sredstva, nosilci nalog informiranja in njihova odgovornost. Z istim aktom se določijo enotna vsebina in obseg poslovnih tajnosti za posamezne TOZD in podjetje ter sankcije za kršitve.

XIII. Splošni posli

120. člen

TOZD so soglasne, da spadajo med skupne zadeve naslednji splošni posli:

1. varovanje družbenega premoženja v upravljanju delavcev podjetja,

2. požarna varnost, zaščita pred elementarnimi nesrečami, reševanje in odpravljanje posledic,

3. zavarovanje družbenega premoženja in delavcev,

4. razvoj, zaščita in izkoriščanje industrijske lastnine ter pospeševanje racionalizatorske dejavnosti,

5. evidenca, statistika in obdelava podatkov,

6. enotno organiziranje dela in poslovanja,

7. pravno zastopanje in urejanje premoženjskih zadev in vseh pravnih in upravnih opravil,

8. sprejem obiskov, urejanje službenih potovanj, reprezentance, arhiva ter opravljanje drugih splošnih administrativnih poslov.

Splošni posli se izvajajo v splošni službi in v službi za organizacijo in informatiko v okviru skupnih služb.

121. člen

Strokovne naloge splošnih poslov opravljajo skupne službe enotno za TOZD in podjetje ter v skladu s skupnimi samoupravnimi akti in organizacijskimi predpisi.

XIV. Narodna obramba in samozaščita

122. člen

Delovne skupnosti vseh

TOZD in skupnih služb ter njihovi organi imajo pravico in dolžnost sodelovati z vsemi sredstvi, s katerimi upravljajo, v pripravah za splošni ljudski odpor in samozaščito.

TOZD so sporazumne, da so zadeve s področja SLO in samozaščite skupne ter da se enotno rešujejo v podjetju.

123. člen

Priprave za delo v vojni ter zaščito članov delovne skupnosti ter njihovih materialnih sredstev se opravljajo skupno po razvojnem načrtu in vojnem načrtu, ki sta enotna za celo podjetje.

Posebnosti TOZD, ki imajo sedež v drugih občinah, urejajo le-te na svoj način in v skladu z razmerami matične občine.

124. člen

Samoupravne odločitve s tega področja sprejemajo skupni samoupravni organi podjetja, strokovne odločitve pa odbor za SLO, ki ga imenuje in razrešuje DS podjetja.

V odbor za SLO se imenujejo odgovorni delavci, ki so zaposleni za to področje in delavci, ki jih delegirajo DS TOZD in vodstva družbeno-političnih organizacij.

Odbor za SLO v širši sestavi zaseda skupno s predstavniki dislociranih TOZD, kadar so na dnevnem redu zadeve, ki se tičejo vseh TOZD. Kadar obravnava zadeve zgolj za TOZD in skupne službe s sedežem v Metliki, sodelujejo pri delu le člani iz teh organizacij.

Strokovne naloge s področja SLO in samozaščite opravljajo skupne službe na podlagi zakonskih predpisov in samoupravnih aktov ter v skladu s samoupravnimi odločitvami in sklepi odbora za SLO v podjetju.

XV. Samoupravni akti

125. člen

Ta samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo – podjetje „BETI“ Metlika, je temeljni samoupravni akt.

Temeljni samoupravni sporazum o združitvi je sklenjen, ko ga sprejmeta najmanj 2/3 delavcev na sestankih samoupravnih delovnih skupin ali zborov delovnih ljudi vsake TOZD, ki se združujejo v podjetje „BETI“ Metlika.

Na enak način se sprejemajo tudi drugi skupni samoupravni sporazumi ter vse spremembe in doplnitve.

126. člen

TOZD so sporazumne, da urejajo zadeve skupnega pomena poleg tega sporazuma naslednji SKUPNI SAMOUPRAVNI AKTI:

1. samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu,

2. samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka,

3. samoupravni sporazum o varstvu pri delu,

4. samoupravni sporazum o odgovornosti delavcev pri delu,

5. statut podjetja „BETI“ Metlika,

6. pravilnik o urejanju stanovanjskih razmerij,

7. pravilnik o knjigovodstvu in zaključnem računu,

8. pravilnik o izumih, tehničnih izboljšavah in racionalizacijah,

9. pravilnik o požarni varnosti in reševanju.

Poleg naštetih skupnih samoupravnih aktov imajo TOZD lahko še druge skupne samoupravne akte.

127. člen

Podpisnice se strinjajo, da se zadeve skupnega pomena za več podjetij v stroki (regionalno, v merilu republike ali federacije) lahko poenotijo in urejajo tudi s skupnimi samoupravnimi akti v grupacijah, ki se povezujejo po interesih v poslovnih združenjih, zbornicah ipd. Taki skupni

samoupravni akti se lahko sprejmejo le s soglasjem večine delavcev v vsaki TOZD.

128. člen

Vsaka TOZD ureja specifičnost notranje organizacije, poslovanja in dela s svojim statutom in drugimi samoupravnimi akti. TOZD ureja predvsem:

1. notranjo organizacijo TOZD in njenih organizacijah delov,

2. sistematizacijo delovnih mest,

3. specifične oblike nagrajevanja,

4. notranje specifične ukrepe varstva pri delu,

5. upravljanje s sredstvi in dohodkom, ki jih za opravljanje skupnih poslov ne združujejo na ravni podjetja,

6. specifičnosti samoupravljanja v TOZD.

129. člen

Statut in drugi skupni samoupravni akti podjetja morajo biti vsklajeni s tem sporazumom. Če bi bila posamezna določila skupnih samoupravnih aktov v nasprotju s tem sporazumom, se uporabljajo določila tega temeljnega samoupravnega sporazuma.

Samoupravni akti TOZD morajo biti vsklajeni s tem sporazumom in skladni s skupnimi samoupravnimi akti.

V frizerskem salonu tovarne BETI so stranke postrežene na sodoben način. (Foto: R. Bačer)

130. člen

Statut podjetja določa postopek in način sprejemanja in dopolnjevanja skupnih samoupravnih aktov.

131. člen

Skupne službe so dolžne strokovno pripraviti osnutke in predloge samoupravnih aktov ter jih predložiti v obravnavo samoupravnim organom podjetja na njihovo zahtevo.

Skupne službe so dolžne sodelovati in pomagati pri izdelavi samoupravnih aktov posameznim TOZD.

XVI. Odnosi med temeljnimi organizacijami združenega dela

132. člen

Poslovni odnosi med TOZD temeljijo na dogovorjenih načelih delovanja notranjega tržišča. V odnosih do tretjih oseb pa nastopa zaradi vertikalne tehnološke povezanosti TOZD v osnovni proizvodnji in horizontalni povezanosti TOZD v funkciji podjetja „BETI“ Metlika enotno po tržnih pogojih.

Notranji poslovni odnosi slonijo na dogovorjeni delitvi dela, na poslovno-tehničnem sodelovanju, tehnološki disciplini in povezanosti na enotnem programiranju, na skupnih interesih in obveznostih, na solidarnosti in na prednostni pravici TOZD v blagovnem prometu znotraj podjetja.

133. člen

Za vse obveznosti do tretjih oseb odgovarja podjetje „BETI“ Metlika z vsemi združenimi sredstvi in sredstvi vseh TOZD.

TOZD so sporazumne, da za vse obveznosti do tretjih oseb odgovarjajo solidarno.

V medsebojnih notranjih odnosih se obveznosti, ki nastanejo na podlagi solidarne odgovornosti, razdelijo na TOZD sorazmerno z dohodkom in številom zaposlenih delavcev v TOZD.

134. člen

Program proizvodnje, storitev ter drugih medsebojnih obveznostih TOZD se določa s skupnim letnim gospodarskim načrtom, z mesečnim operativnim planom ter s pogodbami. TOZD se obvezujejo, da bodo tako sprejete obveznosti izpolnjevale.

Za prevzete obveznosti iz prejšnjega odstavka tega člena odgovarjajo TOZD do višine ustvarjenega dohodka, s katerim samostojno razpolagajo.

135. člen

Letni gospodarski načrt določa interne cene in druge osnove, s katerimi se obračunavajo medsebojne dobave, storitve in opravljanje skupnih poslov.

136. člen

Če posamezna TOZD iz objektivnih razlogov ne more izvrševati svojih obveznosti do drugih TOZD, bodo druge TOZD po svojih močeh solidarnostno pomagale odpraviti težave. Delavski svet podjetja ugotavlja objektivnost razlogov ter vsklajuje nudenje pomoči.

137. člen

Če se ugotovi, da posamezna TOZD dosega slabše poslovne rezultate od programiranih ali posluje z izgubo, kar bi lahko vplivalo na poslovne uspehe drugih TOZD, je DS TOZD dolžan ugotoviti vzroke in odgovornost za nastalo stanje ter sprejeti ustrezne ukrepe.

138. člen

V primerih iz prejšnjega člena, ko DS TOZD ni ustrezno ukrepal ali TOZD ne more sama odpraviti nastalega stanja, lahko DS podjetja sprejme naslednje ukrepe:

1. odobri posojilo iz solidarnostnega sklada za izplačilo osebnih dohodkov, zahteva predložitev sanacijskega programa in sklepa o sanaciji;

2. predlaga delovni skupnosti TOZD, da odpokliče ali razreši samoupravne organe, direktorja TOZD ter druge odgovorne delavce, če ugotovi subjektivne vzroke za nastalo stanje;

3. predlaga drugim TOZD prenehanje take TOZD, če ni več pogojev za njen obstoj. Skupno s tem predlaga ustrezne organizacijske ukrepe.

XVII. Reševanje medsebojnih sporov

39. člen

Podpisnica tega sporazuma soglašajo in se obvezujejo, da bodo vse spore iz medsebojnih poslovnih odnosov, ki jih ne bodo mogle rešiti sporazumno, reševale preko skupne arbitražne komisije podjetja „BETI“.

Arbitražna komisija deluje in posluje po zakonskih predpisih, po splošnih uzcancih in po svojem poslovniku.

140. člen

Vsaka TOZD, ki je v sporu, imenuje v arbitražno komisijo po 2 člana. Predsednika arbitražne komisije imenujeta obe TOZD sporazumno, če pa se zanj ne zedinata, ga imenuje

odbor za gospodarstvo podjetja „BETI“ iz TOZD, ki ni v sporu.

141. člen

Pri obravnavi spora in pred odločitvijo lahko arbitražna komisija zahteva strokovno mnenje oseb ali služb predvsem iz podjetja, lahko pa tudi izven podjetja. Arbitražna komisija sprejema sklepe z večino glasov vseh članov in deluje samo na sejah.

142. člen

Odločbe arbitražne komisije so dokončne. TOZD so sporazumne, da jih bodo v vsakem primeru spoštovale in izvršile.

Odločbe arbitražne komisije se objavijo v glasilu „VEZILO“,

pismena odločba pa se dostavi TOZD, ki so v sporu in glavne- mu direktorju podjetja.

XVIII. Družbeno politične organizacije

143. člen

Družbeno-politične organizacije: Zveza komunistov, Zveza sindikatov, Zveza mladine, Zveza združenj borcev NOV ter strokovne organizacije in društva delujejo v TOZD in v podjetju samostojno, v skladu s svojimi programi in statuti ali pravili.

144. člen

Delovna skupnost omogoča in podpira delovanje sindikalne organizacije, svoje osnovne in najširše družbeno-politične organizacije, v skladu s statutom in pravili tako, da se njena funkcija uresničuje v sistemu samoupravljanja v TOZD, delovnih skupnosti skupnih služb in podjetja kot celoti. Delavci v

podjetju delujejo v svojih sindikalnih organizacijah tako, da lahko zlasti:

– stalno izpopolnjujejo svoje družbeno-politično, družbeno-ekonomsko ter strokovno znanje in sposobnosti ter se tako nenehno usposabljujejo za odgovorno in zahtevno samoupravno aktivnost;

– v soglasju s pristojnimi samoupravnimi organi ali samostojno, kadar je bila njena pobuda neupravičeno zavržena, sklicuje sestanke samoupravnih delovnih skupin, da bi razpravljali o vprašanih, ki zadevajo položaj ali koristi posameznikov ali delovne skupnosti;

– daje svoje predloge ob sprejemanju ali spreminjanju samoupravnega sporazuma,

statuta ali drugih splošnih aktov, o katerih razpravljajo samoupravni organi;

– organizira in vodi politično aktivnost ter volitve v vse samoupravne organe in skupščine ter interne skupnosti;

– je nosilec kandidatne liste za delegate in delegacije v vse organe v podjetju in izven njega;

– pred odločitvijo v samoupravnih organih obravnava vse tiste zadeve, ki neposredno prizadevajo interese članov delovne skupnosti;

– da predlaga izvedbo referendumov o vprašanih, ki jih določa zakon, samoupravni sporazumi ali statuti TOZD.

Za čim popolnejše izvajanje teh svojih aktivnosti se sindikalna organizacija skupaj z vsemi drugimi družbeno-političnimi organizacijami in društvi v TOZD in podjetju aktivno vključuje v vse procese informiranja in obveščanja in v njih odigrava vlogo temeljnega nosilca informacijskih tokov.

145. člen

TOZD so sporazumne, da se s statutom podjetja „BETI“ določijo njihove materialne in druge obveznosti, ki naj omogočijo uspešno delovanje družbeno-političnih in drugih organizacij v podjetju.

XIX. Veljavnost, izvrševanje in tolmačenje sporazuma

146. člen

Temeljni samoupravni sporazum sklepajo TOZD za nedoločen čas.

Temeljni samoupravni sporazum se lahko spremeni in dopolni na način in po postopku, ki je določen za njegov sprejem. Spremembe in dopolnitve lahko predlaga vsak delavec. Postopek se mora pričeti, če podajo obrazložen predlog:

– podpisnice,
– družbeno-politične organizacije podjetja in TOZD,
– centralni delavski svet,
– pristojna družbeno-politična skupnost.

147. člen

Temeljne organizacije združenega dela obvezujejo skupne samoupravne organe, samoupravne organe v TOZD, skupne službe, individualni izvršilni organ, odgovorne delavce in člane delovne skupnosti, da dosledno izvajajo določila tega sporazuma.

Pridite na zборе!

Na podlagi 1. in 2. odstavka 34. člena zakona o konstituiranju organizacije združenega dela in njihovem vpisu v redni register ter sklepa delavskega sveta z dne 7. 11. 1973 je komisija za izvajanje priprav za organiziranje TOZD in za izdelavo predloga samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo na svoji razširjeni seji dne 19. 11. 1973.

1. UGOTOVILA:

z analizo pogojev za organiziranje TOZD je komisija ugotovila, da so v delovni organizaciji naslednji deli, ki so delovna celota: kodranka, oddelek volne, snutkovna in rashel pletilnica, krožna pletilnica, barvarna, konfekcija Metlika, Črnomelj,

Mirna peč in Dobova, skupne službe, predstavništvo Ljubljana, obrat družbene preskrbe in izobraževalni center;

- 2. SKLENILA:

sklicujejo se zbori delovnih ljudi v vseh pod 1) navedenih delih, in sicer po naslednjem razporedu:

1. Zbor delavcev kodrank bo 26. 11. ob 14. uri za I., II. in četrto izmeno (skupaj). Istega dne ob 22. uri za III. izmeno.

2. Zbor delavcev volne bo 26. 11. ob 14. uri za obe izmeni.

3. Zbor delavcev snutkovne in rašel pletilnice bo 26. 11. ob 14. uri za I. in II. izmeno. Istega dne ob 22. uri za III. izmeno.

4. Zbor delavcev krožne pletilnice bo 25. 11. ob 14. uri za I. II. in IV. izmeno.

5. Zbor delavcev barvarne bo 26. 11. ob 14. uri za I. in II. izmeno in ob 22. uri za III. izmeno.

6. Zbor delavcev konfekcije Metlika bo 26. 11. ob 14. uri za I. in II. izmeno.

7. Zbor delavcev družbene preskrbe bo 26. 11. ob za vse izmene hkrati.

8. Zbor delavcev izobraževalnega centra bo 27. 11. ob 14. uri.

9. Zbor delavcev predstavništva Ljubljana bo 27. 11. ob 14. uri.

10. Zbor delavcev skupnih služb bo 27. 11. ob 14. uri.

11. Zbor delavcev obrata

Črnomelj bo 27. 11. ob 14. uri za obe izmeni.

12. Zbor delavcev obrata Mirna peč bo 27. 11. 1973 ob 14. uri za obe izmeni.

13. Zbor delavcev obrata Dobova bo dne 27. 11. ob 14. uri za obe izmeni.

Zbori bodo v prostorih obratov oziroma oddelkov. Zbore bo odprl in vodil do izvolitve delovnega predsednika ali predsedstva zbora član komisije, izvoljen v delu delovne organizacije, v kateri bo zbor. Na zborih bomo ugotovili, ali vaš del delovne organizacije izpolnjuje pogoje za organiziranje TOZD ter sprejeli ustrezne sklepe.

Sklep se sprejme z večino glasov vseh delavcev. O zboru se vodi zapisnik.

Pristojni organ je dolžan takoj ukrepati proti kršiteljem in odpraviti posledice kršitve.

148. člen

Če samoupravni organi iz prejšnjega člena ali posamezni njihovi člani ne izvajajo ali kršijo določila tega sporazuma, se lahko razrešijo ali odpokličejo po postopku, ki ga določajo statuti TOZD in podjetja.

Če individualni izvršilni organ, odgovorni delavci ali drug posameznik ne izpolnjuje ali krši določila tega sporazuma, se uvede postopek zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti.

Individualni izvršilni organ ali drug odgovorni delavec je zaradi neizvajanja ali kršitve določil tega sporazuma lahko razrešen.

149. člen

TOZD so sporazumne, da določila tega sporazuma in drugih skupnih samoupravnih aktov tolmači smiselno v skladu z ustavo in z zakonskimi pred-

pisi delavski svet podjetja „BETI“.

XX. Prehodne in končne določbe

150. člen

Do sprejetja skupnih samoupravnih aktov po tem sporazumu se uporabljajo dosedanja samoupravni akti podjetja „BETI“ Metlika.

Obstoječi skupni samoupravni akti morajo biti usklajeni z zakonskimi predpisi in s tem sporazumom najkasneje do (var.: dneva sprejema nove ustave SR Slovenije)

– (31. 3. 1974),

– (drug rok po zakonu).

Samoupravni organi po tem sporazumu morajo biti konstituirani najpozneje do 30. 12. 1973.

151. člen

Nova organizacija podjetja „BETI“ Metlika v zvezi z usta-

novitvijo TOZD se uvaja postopoma, izvedena pa mora biti dokončno do

(var.: – 31. 12. 1973

– do ZR za leto 1973 – tj. 28. 2. 1974).

152. člen

Razpis delovnih mest direktorjev TOZD se opravi najpozneje v dveh mesecih po konstituiranju samoupravnih organov v TOZD.

Glavnemu direktorju in drugim dosedanjim direktorjem sektorjev podjetja „BETI“, za katere glede na reorganizacijo podjetja v TOZD ni sprememb v delovnem mestu, preneha mandat po izteku dobe, za katero so bili izvoljeni odnosno imenovani.

Dosedanjim odgovornim delavcem, katerim se s tem sporazumom ukinja funkcija, preneha mandat z uveljavitvijo nove organizacije.

153. člen

Ta sporazum velja od dneva, ko ga podpišejo pooblaščen delavci temeljnih organizacij združenega dela (in delovne skupnosti skupnih služb).

Posamezna določila tega sporazuma se pričnejo uporabljati postopoma in v skladu s predhodnimi določbami, v celoti pa se prične uporabljati najpozneje

154. člen

Ta sporazum so podpisali dne v Metliki delegati temeljnih organizacij združenega dela (in delovne skupnosti skupnih služb).

Podpisi:

1. Temeljna organizacija združenega dela KODRANKA IN VOLNA

–

2. Temeljna organizacija združenega dela

–

n. Temeljna organizacija združenega dela

–

x. Delovna skupnost skupnih služb „BETI“ Metlika

–

(var.: Posebna TOZD šola)

–

Metlika, dne 1973

Ureja uredniški odbor:
Branko Brinc, Milan Dragišič, Silva Dular, Mirko Jelenič, Jurij Matekovič, Stane Mrvar, inž. Franc Oletič, dipl. inž. Ružica Škof, Mira Vrlinič. Glavni in odgovorni urednik: Toni Gašperič; tehnična urednica: Ria Bačer.

Izdaja Belokranjska trikotažna industrija Metlika. VE-ZILO izhaja enkrat na mesec v 1500 izvodih. Stavek, filmi in prelom – Dolenjski list, tiska KNJIGOTISK Novo mesto.

Žene in dekleta predstavljajo v BETI večino delovne sile

(Foto: R. Bačer)